

b) Kujawsko-Pomorskie na tle Polski

W analizowanym okresie 10 lat (2000-2009) struktura wykształcenia ludności województwa kujawsko-pomorskiego i Polski uległa zróżnicowaniu. Pomimo zauważalnego spadku liczby osób z wykształceniem podstawowym, zarówno w województwie kujawsko-pomorskim, jak i w Polsce, dynamika spadku udziału osób z tym poziomem wykształcenia w województwie kujawsko-pomorskim była niższa niż w Polsce. W 2009 r. w województwie kujawsko-pomorskim udział osób z wykształceniem podstawowym w ogólnej liczbie ludności wieku 25-64 lata był o 3,7 p. proc. wyższy niż w Polsce (odpowiednio: 15,7% i 12,0%).

W latach 2000-2009 w województwie kujawsko-pomorskim nie zachodziły istotne zmiany w udziale ludności w wieku 25-64 lata ze średnim wykształceniem w ogólnej liczbie ludności w tym wieku, podczas gdy w Polsce obserwowano spadek wartości tego wskaźnika. W efekcie w 2009 r. w województwie kujawsko-pomorskim wykształceniem średnim legitymowało się 68,1% osób w wieku 25-64 lata i było to o 1,3 p. proc. więcej niż w Polsce i o 7,8 p. proc. więcej niż w województwie mazowieckim, które osiągnęło najniższą wartość omawianego wskaźnika w kraju.

Pomimo systematycznego wzrostu udziału osób w wieku 25-64 lata legitymujących się wyższym wykształceniem, kujawsko-pomorskie nieprzerwanie od 2006 r. było województwem, w którym ich udział w ogólnej liczbie ludności w tym wieku utrzymywał się na najniższym poziomie. W 2009 r. wyniósł on zaledwie 16,2%, podczas gdy w Polsce – 21,2%, a w województwie mazowieckim (gdzie udział był najwyższy) – 29,3%.

c) Nord-Pas-de-Calais na tle Francji

W 2009 r. w regionie Nord-Pas-de-Calais jedna osoba na cztery w wieku 25–64 lata legitymowała się wyższym wykształceniem. Wynik ten plasuje się poniżej poziomu francuskiego i europejskiego i stawia tym samym region Nord-Pas-de-Calais na 14 miejscu w kraju i na 144 w Europie. Wartość omawianego wskaźnika od 1999 r. wzrosła znacznie szybciej zarówno w regionie (o 10 p. proc.), jak i we Francji (o 7,5 p. proc.) niż średnio w Europie. Mimo zmniejszenia dystansu w tej dziedzinie, Nord-Pas-de-Calais pozostaje nadal w grupie regionów francuskich, w których wykształcenie pozostaje jednym z głównych problemów. Trudności edukacyjne młodzieży wiążą się ze statusem społecznym rodziny, nie bez znaczenia może być również bezrobocie, ubóstwo czy też niskie kwalifikacje zawodowe starszego pokolenia. Młodzi ludzie legitymujący się dyplomem szkoły średniej kontynuują kształcenie na pobliskich uczelniach wyższych, szczególnie dobrze rozwiniętych w regionie. Według ogólnych danych dotyczących regionalnego szkolnictwa wyższego w roku akademickim 2009–2010 w regionie Nord-Pas-de-Calais studiowało 160 000 osób, co stanowi najwyższy wynik regionalnej sieci uniwersyteckiej. Ponieważ obejmuje on prawie wszystkie wydziały i specjalności, nie jest pewne czy oferta uniwersytetów w regionie niweluje bariery ekonomiczne wpływające na decyzje dotyczące wyboru kierunku studiów podejmowanych przez młodych ludzi zamierzających kontynuować edukację. Takie oceny orientacji edukacyjnej występują już podczas nauki na poziomie szkoły średniej. Indywidualne wybory, ale również doświadczenia wyniesione z domu rodzinnego oraz trudności napotkane w czasie nauki

b) La Cujavie-Poméranie en Pologne

Pendant la période analysée de 10 ans (2000-2009), la structure par niveau d'éducation de la population de la voïvodie Cujavie-Poméranie et de la Pologne se différencie. Malgré une décroissance visible du nombre de personnes ayant le niveau primaire, aussi bien en voïvodie Cujavie-Poméranie qu'en Pologne, cette dynamique est plus faible en voïvodie Cujavie-Poméranie qu'en Pologne. En 2009, la proportion des personnes ayant le niveau primaire dans la population totale âgée de 25 à 64 ans en voïvodie Cujavie-Poméranie est de 3,7 points supérieure à la moyenne nationale (respectivement 15,7% et 12,0%).

Dans les années 2000-2009, il n'y a pas de changements significatifs concernant la proportion des personnes âgées de 25 à 64 ans et ayant le niveau secondaire dans la population totale de cette tranche d'âge en voïvodie Cujavie-Poméranie tandis qu'en Pologne, cet indice est en baisse. Par conséquent en 2009, 68,1% des personnes âgées de 25 à 64 ans ont le niveau secondaire en voïvodie Cujavie-Poméranie soit 1,3 point au-dessus de la moyenne nationale et 7,8 points au-dessus de l'indice de la voïvodie Mazowieckie où cet indice est le plus faible de toute la Pologne.

Malgré la croissance régulière de la proportion des personnes âgées de 25 à 64 ans ayant le niveau supérieur, la voïvodie Cujavie-Poméranie apparaît en retrait sur cet indicateur. En 2009, cette proportion est à peine de 16,2% tandis qu'en Pologne, de 21,2% et en voïvodie Mazowieckie (où cette proportion est la plus élevée), de 29,3%.

c) Le Nord-Pas-de-Calais en France

En 2009, dans la région Nord-Pas-de-Calais, une personne sur quatre de 25 à 64 ans a un niveau d'éducation élevé. Cette part reste inférieure au niveau français ou européen, le Nord-Pas-de-Calais se situant au 14ème rang français et au 144ème rang européen. Depuis 1999, la part de la population au niveau d'éducation élevé progresse chez les 25 à 64 ans dans la région (+10 points) et en France (+7,5 points) plus rapidement qu'en moyenne européenne.

En dépit de ce mouvement de rattrapage, le Nord-Pas-de-Calais continue de faire partie des régions françaises où les difficultés scolaires sont les plus fortes. La réussite scolaire d'un jeune est en partie prédéterminée par son origine familiale. Ainsi, le chômage, la pauvreté, la moindre qualification des générations précédentes... peuvent expliquer en partie ces résultats.

Les jeunes titulaires d'un diplôme du secondaire bénéficient à proximité d'une offre d'enseignement supérieur particulièrement bien développée au sein de la région. Les données globales concernant l'enseignement supérieur régional, relatives à l'année universitaire 2009-2010, évaluent à 160 000 le nombre des étudiants en Nord-Pas-de-Calais, soit le plus fort effectif atteint par le réseau universitaire régional. Cependant, si elle couvre quasiment toutes les filières et spécialité de formation, il n'est pas certain que l'offre universitaire régionale lève tous les freins économiques dans l'orientation des jeunes s'interrogeant sur la poursuite de leurs études. Ces arbitrages dans l'orientation scolaire s'opèrent dès les études secondaires. Selon des choix individuels, mais aussi selon le contexte familial et selon les difficultés

w placówkach ogólnokształcących, wiąże się z tym, że duża liczba młodych ludzi z regionów północnych kontynuuje naukę w placówkach o profilu zawodowym, uzyskując w większości przypadków dyplom szkoły średniej i znacznie rzadziej szkoły wyższej. W tym kontekście region charakteryzuje się relatywnie dużą liczbą placówek o profilu zawodowym. Szkoły zawodowe w regionie stanowią 40% placówek nauczania drugiego stopnia wobec 32% średnio w kraju.

Należy przy tym zauważyć, że ze względu na deficyt uczniów w technikach zawodowych w regionie Nord-Pas-de-Calais, polityka oświatowa koncentruje się obecnie na wspieraniu tego typu nauczania, zwłaszcza że zapotrzebowanie na absolwentów tych szkół na rynku pracy zdaje się utrzymywać.

rencontrées dans les filières générales, une proportion importante des jeunes nordistes préfèrent suivre des filières professionnelles, amenant en général à des diplômes de niveau intermédiaire, et beaucoup plus rarement à des diplômes du supérieur. L'importance relative de l'enseignement professionnel est en effet une caractéristique de la région. Les effectifs en lycée professionnel représentent 40% de ceux du second cycle contre 32% en moyenne nationale.

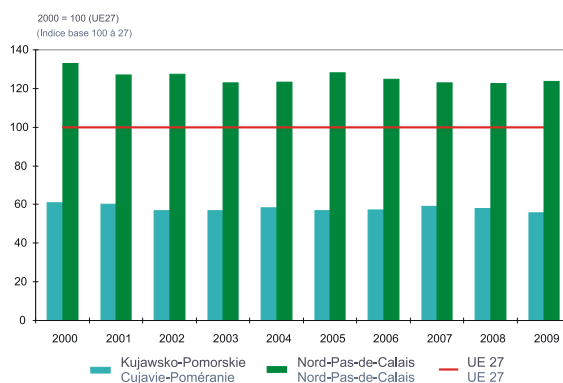
A noter toutefois que le Nord-Pas-de-Calais présente un déficit d'élèves dans les formations du secondaire en apprentissage. La sous-représentation de l'apprentissage en Nord-Pas-de-Calais questionne d'autant plus que les politiques actuelles visent à favoriser ce mode d'enseignement dont les taux d'insertion sur le marché du travail sont bons.

d) Porównanie regionów

d) Comparaison régionale

Wykres 16. Relacja udziału ludności w wieku 25-64 lata z wykształceniem podstawowym w ogólnej liczbie ludności w tym wieku w województwie kujawsko-pomorskim i regionie Nord-Pas-de-Calais do średniej w UE 27 w latach 2000-2009 (UE 27=100)

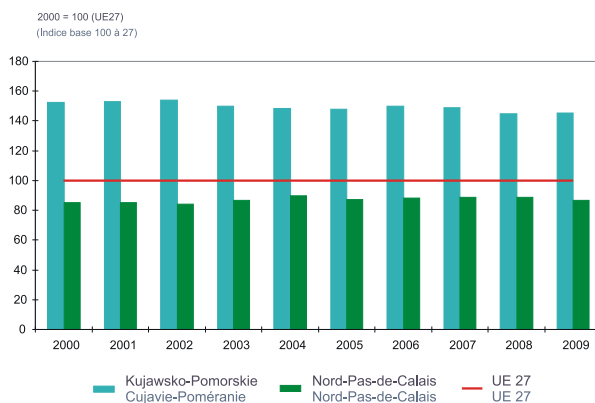
Graphique 16 : Proportion de personnes âgées de 25 à 64 ans ayant atteint un niveau d'instruction bas dans la population totale des 25 à 64 ans rapportée à la proportion de ces personnes en moyenne de l'UE à 27 entre 2000 et 2009 (UE-27 = indice 100)

źródło: Eurostat.
source : Eurostat.

Wykres 17. Relacja udziału ludności w wieku 25-64 lata z wykształceniem średnim w ogólnej liczbie ludności w tym wieku w województwie kujawsko-pomorskim i regionie Nord-Pas-de-Calais do średniej w UE 27 w latach 2000-2009 (UE 27=100)

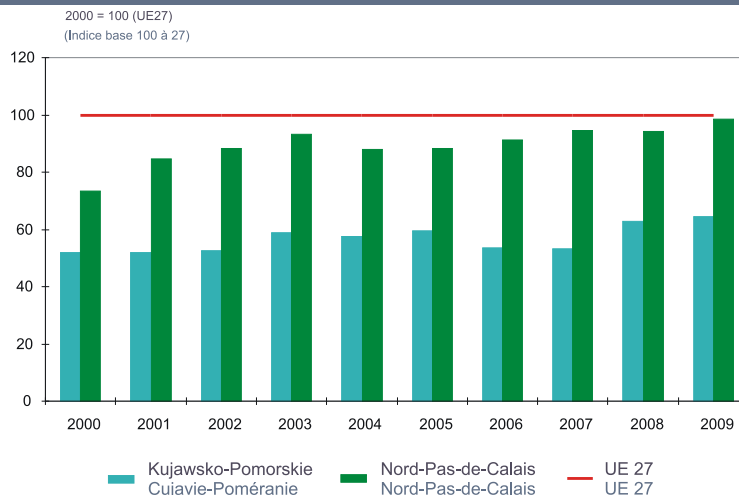
Graphique 17 : Proportion de personnes âgées de 25 à 64 ans ayant atteint un niveau d'instruction moyen dans la population totale des 25 à 64 ans rapportée à la proportion de ces personnes en moyenne de l'UE à 27 entre 2000 et 2009 (UE-27 = indice 100)

źródło: Eurostat.
source : Eurostat.

Wykres 18. Relacja udziału ludności w wieku 25-64 lata z wykształceniem wyższym w ogólnej liczbie ludności w tym wieku w województwie kujawsko-pomorskim i regionie Nord-Pas-de-Calais do średniej w UE 27 w latach 2000-2009 (UE 27=100)

Graphique 18 : Proportion de personnes âgées de 25 à 64 ans ayant atteint un niveau d'instruction élevé dans la population totale des 25 à 64 ans rapportée à la proportion de ces personnes en moyenne de l'UE à 27 entre 2000 et 2009 (UE-27 = indice 100)

źródło: Eurostat.
source : Eurostat.

Zasadnicze różnice pomiędzy poziomem wykształcenia mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego i regionu Nord-Pas-de-Calais dostrzegalne były w udziale ludności z wykształceniem podstawowym. Od 2008 r. ludność z tym wykształceniem stanowiła ponad 1/3 liczby ludności regionu Nord-Pas-de-Calais w wieku 25-64 lata, tymczasem w województwie kujawsko-pomorskim jej udział w ogólnej liczbie ludności w tym wieku spadł z 21,7% w 2000 r. do 15,7% w 2009 r.

Stopniowo coraz więcej ludzi w województwie kujawsko-pomorskim decyduje się na kontynuację nauki na poziomie szkół średnich oraz na kształcenie na poziomie wyższym. W okresie od 2000 r. do 2009 r. odnotowano 6,0 p. proc. wzrostu liczby ludności z wykształceniem wyższym w grupie wiekowej 25-64 lata (z 10,2% do 16,2%). W tym czasie we francuskim regionie Nord-Pas-de-Calais, mimo wyższego poziomu tego wskaźnika w 2000 r. (14,4%), wzrost był wyższy, bo o 10,3 p. proc. (do 24,7%). Dość znaczące różnice między regionami dostrzegalne były w udziale części społeczeństwa, która posiadała wykształcenie średnie. W województwie kujawsko-pomorskim jej udział w ogólnej liczbie ludności w analizowanej grupie wiekowej regionu od 2008 r. utrzymywał się na względnie stałym poziomie ok. 68%, zaś we francuskim regionie w całym analizowanym okresie oscylował na poziomie ok. 41%.

Podsumowując można stwierdzić, że w analizowanym okresie dystans i istniejące różnice w strukturze wykształcenia województwa kujawsko-pomorskiego i Nord-Pas-de-Calais nie zmieniły się. Wspólną cechą obu regionów jest coraz wyższy stopień powszechności kształcenia na poziomie średnim i wyższym – co było jednym z zasadniczych celów Strategii Lizbońskiej.

La différence majeure entre le niveau d'éducation des habitants de la voïvodie Cujavie-Poméranie et du Nord-Pas-de-Calais concerne la proportion de la population ayant le niveau primaire. Depuis 2008, sa part est égale à plus d'un tiers de la population du Nord-Pas-de-Calais âgée de 25 à 64 ans tandis qu'en voïvodie Cujavie-Poméranie, sa proportion dans la population totale de cette tranche d'âge descend de 21,7% en 2000 à 15,7% en 2009.

De plus en plus d'habitants de la voïvodie Cujavie-Poméranie décident de continuer l'éducation au niveau secondaire ou supérieur. De 2000 à 2009, la voïvodie Cujavie-Poméranie note une croissance de 6,0 points de la population ayant le niveau supérieur dans la tranche d'âge 25-64 ans (de 10,2% à 16,2%). Pendant cette période et ce malgré le niveau supérieur de cet indice en 2000 (14,4%), le Nord-Pas-de-Calais note une croissance supérieure de 10,3 points (jusqu'à 24,7%). Des différences assez significatives entre les deux régions sont également à noter concernant la proportion de la population ayant le niveau secondaire. En voïvodie Cujavie-Poméranie, cette proportion dans la population totale de la tranche d'âge analysée est plutôt stable (environ 68%) depuis 2008 tandis que dans la région française cet indice oscille autour de 41% pendant toute la période analysée.

En récapitulant, nous pouvons constater que pendant la période analysée, l'écart et les différences concernant la structure par niveau d'éducation de la population de la voïvodie Cujavie-Poméranie et du Nord-Pas-de-Calais ne changent pas. Une caractéristique commune aux deux régions est l'expansion de l'éducation secondaire et supérieure ce qui est l'un des grands objectifs de la Stratégie de Lisbonne.

9. Wydatki na badania i rozwój w relacji do Produktu Krajowego Brutto

Strategia Lizbońska miała na celu stworzenie w Unii Europejskiej gospodarki wysoce innowacyjnej, opartej na najbardziej nowoczesnych badaniach naukowych, które miały stanowić siłę napędową jej rozwoju. Badania i rozwój są procesami współpracującymi, które prowadzą do zastosowania innowacji technicznych w produktach nowych i/lub istotnie ulepszonych. Dzięki działalności badawczo-rozwojowej, innowacyjne koncepcje mogą być zrealizowane w postaci produktu lub usługi handlowej. Jeśli chodzi o podniesienie poziomu nakładów na działalność badawczo-rozwojową (B+R) w krajach UE, najważniejszym wskaźnikiem postępu technologicznego lub poziomu zaawansowania technologii informatycznej i komunikacyjnej, a także wzrostu gospodarczego, są nakłady na działalność badawczo-rozwojową w relacji do PKB. W Strategii Lizbońskiej przyjęto w tym względzie za cel poziom 3% PKB, z czego 1/3 winna pochodzić z budżetu Państwa.

a) Wartość wskaźnika we Francji i Polsce

9. Part des dépenses de recherche et développement dans le PIB

La Stratégie de Lisbonne avait pour but de faire de l'Union européenne l'économie la plus innovatrice fondée sur les recherches scientifiques poussées, ce qui devait être le moteur principal du développement. La recherche et le développement constituent les deux processus mutuellement corrélés qui finalement aboutissent à l'aide des innovations techniques aux nouveaux produits et/ou aux produits transformés. Grâce à ces activités, les idées innovatrices peuvent être réalisées en transformant le projet en produit ou en service marchand. En ce qui concerne l'accroissement du niveau d'investissement en R&D dans les pays de l'UE, l'indicateur le plus important des analyses relatives au progrès technologique, et à l'avancement des technologies de l'information et de la communication est la part de la recherche et développement dans le PIB. La Stratégie de Lisbonne a repris l'objectif de 3 % du PIB où 1/3 doit provenir du budget d'État.

a) Situation de la France et de la Pologne

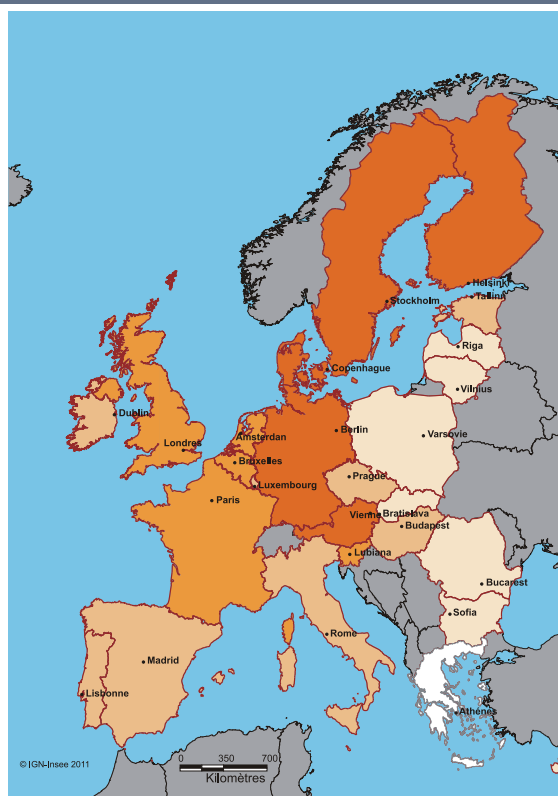
Mapa 9a. Udział wydatków na badania i rozwój w relacji do Produktu Krajowego Brutto w krajach UE 27 w 2009 r.

Carte 9a : Dépenses de recherche et développement en pourcentage du PIB en 2009 par pays

W %:

- 2,5 i więcej
- od 1,8 do 2,5
- od 1,0 do 1,8
- 1,0 i mniej
- Brak danych

Średnia UE 27: 2,01
Średnia UE 15: 2,05

en %

- 2,5 ou plus
- De 1,8 à moins de 2,5
- De 1,0 à moins de 1,8
- Moins de 1,0
- Pas de données

Moyenne européenne
à 27 pays : 2,01
Moyenne européenne
à 15 pays : 2,05

źródło: Eurostat.
source : Eurostat.

Tabl. 20. Udział wydatków na badania i rozwój w relacji do Produktu Krajowego Brutto w latach 2000-2009

Tableau 20 : Part des dépenses en recherche et développement dans le produit intérieur brut entre 2000 et 2009

Jednostka: %	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Unité : %
UE 27	1,9	1,9	1,9	1,9	1,8	1,8	1,9	1,9	1,9	2,0	UE 27
Francja	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	2,1	2,1	2,1	2,1	2,3	France
Nord-Pas-de-Calais	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6	0,7	0,7	0,8	0,8	Nord-Pas-de-Calais
Polska	0,6	0,6	0,6	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	Pologne
Kujawsko-Pomorskie	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,2	0,2	0,6	Cujavie-Poméranie

Uwaga: W celu wyjaśnienia ewentualnych wątpliwości prosimy skorzystać ze stony internetowej Eurostatu

źródło: Eurostat.

Note: Consulter le site Eurostat pour toute précision quant aux éventuelles ruptures de série ou estimations.

source : Eurostat.

W Polsce, Francji i w całej UE intensyfikowanie działań innowacyjnych wyrażane wysokością nakładów na B+R w relacji do PKB dokonuje się bardzo powoli.

W celu osiągnięcia założonego poziomu nakładów na działalność badawczo-rozwojową w wysokości 3% PKB do 2020 r., Francja podjęła następujące działania związane z rozwojem w sektorze prywatnym: ulgi podatkowe na działalność B+R oraz wspieranie przedsiębiorstw innowacyjnych, wzmocnienie własności intelektualnej, wsparcie przedsiębiorstw z sektorów rozwijających się lub o dużej technologicznej wartości dodanej. Stworzona w 2009 r. krajowa strategia na rzecz badań i innowacji („Stratégie nationale de recherche et d'innovation”, SNRI) określa kierunki francuskiej polityki krajowej w tym zakresie. Działania prowadzone we Francji dotyczą w szczególności dwóch zagadnień: ustanowienia klastrów jako „biegunów konkurencyjności” z jednej strony i zaangażowania środków publicznych na pomoc dla przedsiębiorstw innowacyjnych z drugiej. „Biegunki konkurencyjności” mają powstać w wyniku połączenia na danym obszarze przedsiębiorstw, centrów kształcenia i jednostek badawczych działających na tym samym rynku, w tej samej dziedzinie technologicznej i specjalizacji oraz zaangażowanych w jedno przedsięwzięcie partnerskie zmierzające do współdziałania na rzecz wspólnych innowacyjnych projektów. Proponowane są głównie dwa rodzaje wsparcia przedsiębiorstw: odliczenia podatkowe i bezpośrednia pomoc finansowa. Ulga podatkowa na badania (CIR) jest we francuskim krajowym systemie podatkowym narzędziem, które poprzez obniżenie obowiązku podatkowego ma wspierać ponoszenie przez przedsiębiorstwa nakładów na działalność badawczo-rozwojową. Z drugiej strony, pomoc małym i średnim przedsiębiorcom przekazywana przez organizację Oséo, której głównym akcjonariuszem jest państwo, gwarantuje wypłatę dotacji lub ulg podatkowych związanych ze wsparciem działań specjalistycznych i edukacyjnych danego projektu ze stawką zerową. Środki dodatkowe uruchamiane są dzięki europejskim funduszom strukturalnym, ale także dzięki finansowaniu przez władze regionalne.

Statystyki i wyniki badań z zakresu nauki i techniki dla Polski wskazują, że aktywność naukowo-technologiczna nie wypada korzystnie na tle UE. W latach 2000-2009 udział nakładów na badania i rozwój był stosunkowo niski i utrzymywał się praktycznie na tym samym poziomie – ok. 3-krotnie niższym niż we Francji i UE. Wychodząc naprzeciw konieczności podejmowania tematyki innowacyjności i uporządkowania zarządzania strategicznego na poziomie krajowym, Ministerstwo Gospodarki przygotowało projekt Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki na lata

En Pologne, en France et dans toute l'Union Européenne, l'intensification des mesures d'innovation, mesurée par l'importance des dépenses de R&D dans le PIB, se fait très lentement.

Pour atteindre d'ici 2020 l'objectif d'un niveau de dépenses de R&D représentant 3% du PIB, la France s'efforce de développer la R&D dans le domaine privé : incitations fiscales en faveur de la R&D et aides aux entreprises innovantes, renforcement de la propriété intellectuelle, soutien aux filières émergentes ou à forte valeur ajoutée technologique. Élaborée en 2009, la Stratégie nationale de recherche et d'innovation (SNRI) dessine un cadre visant à préciser les politiques publiques françaises en faveur de la recherche. Les actions menées en France passent en particulier par deux canaux : la mise en place de clusters appelés " pôles de compétitivité " d'une part, l'engagement de fonds publics pour aider des entreprises innovantes d'autre part. Un pôle de compétitivité se définit comme la combinaison, sur un espace géographique donné, d'entreprises, de centres de formation et d'unités de recherche oeuvrant autour d'un même marché, d'un même domaine technologique ou d'une même filière, et engagés dans une démarche partenariale destinée à dégager des synergies autour de projets innovants communs. Les aides aux entreprises sont principalement de deux types : des déductions fiscales d'une part, des aides financières directes d'autre part. Le crédit d'impôt recherche (CIR) est, dans le système fiscal national français, un dispositif de réduction d'impôt visant à soutenir les investissements des entreprises effectués dans les domaines de la R&D. Par ailleurs, les aides aux PME innovantes transitent par la structure Oséo, dont l'Etat français est le principal actionnaire, qui assure le versement de subvention ou d'avance de trésorerie à taux 0 associée à un accompagnement spécifique et pédagogique des porteurs de projets dans leur démarche. Des fonds supplémentaires sont mobilisés grâce aux fonds structurels européens, mais aussi grâce au financement apporté par les Conseils régionaux.

Les statistiques et les résultats de la recherche dans le domaine des sciences et de la technique en Pologne démontrent que son activité scientifique et technologique ne se présente pas favorablement en comparaison avec l'UE. Dans les années 2000-2009, la part des dépenses de recherche et développement est plutôt faible et reste pratiquement au même niveau qui est environ trois fois plus faible qu'en France et en UE. Pour aller au-devant de la nécessité de traiter la question d'innovation et d'ordonner la gestion stratégique au niveau national, le Ministère de l'Économie a élaboré le projet des Stratégies

2012-2020 – Dynamiczna Polska. Z tego dokumentu z 17 maja 2012 r. wynika, że głównym celem strategicznym zidentyfikowanym w części diagnostycznej w oparciu o słabe strony polskiej gospodarki, jest zbudowanie wysoce konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy i współpracy. Realizacji tego celu mają służyć takie działania, jak: zapewnienie lepszych warunków makroekonomicznych, kreowanie lepszego systemu prawno-administracyjnego, kreowanie wysokiej jakości administracji w sferze gospodarki, tworzenie wysokiej jakości infrastruktury, wzrost efektywności wiedzy, pracy, kapitału, zasobów naturalnych i surowców, wzrost poziomu umiędzynarodowienia polskiej gospodarki. Działania te wpisują się w nowy model zarządzania rozwojem kraju określony w dokumencie pn. Założenia systemu zarządzania rozwojem Polski przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 27 kwietnia 2009 r. oraz strategii gospodarczej Unii Europejskiej Europa 2020, w szczególności jej projektu przewodniego Unia Innowacji. W kontekście realizacji strategii unijnej działania projektu Strategii innowacyjności i efektywności gospodarki na lata 2012-2020 stanowią większą część obszaru priorytetowego Innowacyjność dla wzrostu inteligentnego w corocznie aktualizowanym Krajowym Programie Reform. Zgodnie z nim, budowanie nowych przewag konkurencyjnych wymaga przede wszystkim działań związanych z poprawą zdolności innowacyjnych przedsiębiorstw oraz społeczeństwa, które powinny się skupiać przede wszystkim na wzmacnianiu kadry nauczającej w zakresie rozwoju kompetencji związanych z kreatywnością i innowacyjnością w zakresie metod nauczania i wzmocnieniu powiązań między szkolnictwem wyższym, sektorem nauki i sferą gospodarki. W konsekwencji powinny one przełożyć się na wzrost poziomu zatrudnienia, szczególnie wśród tych grup, których potencjał do tej pory nie został w pełni wykorzystany. W omawianym dokumencie wskazuje się też konieczność uzyskania dużego tempa rozwoju cyfrowego, który będzie jedną z kluczowych dźwigni dla utrzymania wysokiego tempa rozwoju gospodarczego w przyszłości. Dotyczy to w szczególności nowych przewag konkurencyjnych, które będą tworzone w oparciu o zaawansowane technologie i w stosunkowo krótkim czasie pozwolą Polsce podnieść innowacyjność gospodarki i zwiększyć adaptacyjność społeczeństwa.

b) Kujawsko-Pomorskie na tle Polski

W latach 2000–2009 nakłady na działalność badawczo-rozwojową (B+R) w relacji do PKB w województwie kujawsko-pomorskim były niższe niż średnio w Polsce. W 2000 r. wynosiły one 0,34%, a w 2009 r. – 0,56% PKB. Było to odpowiednio o 0,38 p. proc. i 0,12 p. proc. mniej niż poziom inwestycji B+R względem PKB w Polsce. Dostrzegalny wzrost wydatków na cele B+R w województwie kujawsko-pomorskim i w Polsce nie wiązał się zasadniczo ze zmianą struktury pochodzenia tych nakładów. Przede wszystkim wkład przedsiębiorstw był znacznie niższy niż założony w Strategii Lizbońskiej. W 2009 r. wydatki przedsiębiorstw na omawiany cel stanowiły w województwie kujawsko-pomorskim 13,4% ogółu nakładów na B+R (w Polsce 28,5%). Kwestie innowacyjności są przedmiotem zainteresowania władz regionalnych, które założyły, że do 2020 roku województwo dołączy do najbardziej rozwiniętych pod względem innowacyjności regionów w Polsce i stanie się piątym pod względem innowacyjności regionem w kraju.

pour l'Innovation et l'Efficacité de l'Économie pour les années 2012-2020 - une Pologne Dynamique. Ce document en date du 17 mai 2012 précise que l'objectif stratégique principal, identifié dans le volet diagnostic en fonction des faiblesses de l'économie polonaise, est de bâtir une économie très compétitive basée sur les connaissances et la collaboration. Les mesures suivantes sont prévues pour atteindre cet objectif : assurer de meilleures conditions macroéconomiques, créer un meilleur système juridique et administratif, créer une administration de haut niveau dans le domaine économique, créer des équipements de qualité, augmenter l'efficacité des connaissances, du travail, des capitaux, des ressources naturelles et des matières premières, augmenter le niveau d'internalisation de l'économie polonaise. Ces mesures s'inscrivent dans le nouveau modèle de gestion du développement national, prévu aux Principes du système de gestion du développement de la Pologne, adoptés le 27 avril 2009 par le Conseil des Ministres et dans la stratégie économique de l'Union Européenne Europa 2020, notamment dans son initiative phare, l'Union de l'Innovation. Dans le contexte de la stratégie européenne, les mesures du projet des Stratégies pour l'Innovation et l'Efficacité de l'Économie pour les années 2012-2020 constituent une contribution majeure au volet prioritaire pour une croissance intelligente du Programme national des Réformes qui est mis à jour tous les ans et selon lequel, la construction de nouveaux avantages compétitifs passe avant tout par des mesures liées à l'amélioration de la capacité d'innovation des entreprises et de la société, qui doivent surtout mettre l'accent sur le renforcement du corps des enseignants pour développer des compétences liées à la créativité et à l'innovation en termes de méthodes d'enseignement et le renforcement des liens entre l'enseignement supérieur, le secteur des sciences et l'économie. Ces mesures devraient permettre l'augmentation du niveau d'emploi, notamment des catégories dont le potentiel n'est pas encore entièrement utilisé. Le document démontre aussi la nécessité d'un élan numérique qui sera l'un des leviers majeurs permettant de maintenir le rythme soutenu du développement économique à l'avenir. Cela concerne notamment de nouveaux avantages compétitifs qui seront créés à la base de technologies avancées et permettront à moyen terme à la Pologne d'augmenter l'innovation de son économie et l'adaptabilité de sa société.

b) La Cujavie-Poméranie en Pologne

Dans les années 2000-2009, la part des dépenses de R&D dans le PIB en voïvodie Cujavie-Poméranie est inférieure à la moyenne nationale. En 2000, ces dépenses sont de 0,34% et en 2009, de 0,56% du PIB. C'est respectivement 0,38 point et 0,12 point au-dessous de la moyenne des dépenses de R&D dans le PIB en Pologne. Si les dépenses de R&D ont augmenté dans la voïvodie, la contribution des entreprises est nettement inférieure à celle prévue par la Stratégie de Lisbonne. En 2009, les dépenses des entreprises en voïvodie Cujavie-Poméranie représentent 13,4% de l'ensemble des dépenses de R&D (en Pologne, 28,5%).

La question d'innovation intéresse les autorités régionales qui ont décidé qu'avant 2020 la voïvodie se positionnerait parmi les régions les plus développées en termes d'innovation en Pologne pour se placer en cinquième position.

Schemat proponowanych działań prowadzących do osiągnięcia tego celu został zawarty w przygotowanym w 2012 r. projekcie Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020. Dokument ten nawiązuje do wyznaczonych na te lata priorytetów perspektywy programowania funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, które otwierają szansę wzrostu innowacyjności całej Unii Europejskiej, Polski i województwa kujawsko-pomorskiego. Przygotowany projekt uwzględnia problematykę społeczeństwa informacyjnego, przewidując informatyzację wielu dziedzin życia codziennego, takich jak: administracja, edukacja, zdrowie, kultura, transport. Strategia jest kompleksowa. Uwzględnia najważniejsze potrzeby rozwojowe naszego regionu, jego specjalizacje i potencjały. Dotyczy wszystkich najważniejszych dziedzin życia społeczno-gospodarczego, które decydują o innowacyjności, tj. edukacji, nauki i gospodarki. Strategia zakłada, że innowacyjny awans oraz wzrost konkurencyjności regionu w skali kraju i Europy wpłynie na nowe postrzeganie województwa przez jego obecnych i przyszłych mieszkańców, którzy będą kontynuować realizację swoich życiowych i zawodowych aspiracji, wiążąc swoją przyszłość z województwem kujawsko-pomorskim, bądź też przybywając i osiedlając się w naszym regionie³.

c) Nord-Pas-de-Calais na tle Francji

Regiony francuskie charakteryzują się dużą różnorodnością. Region Nord-Pas-de-Calais przeznacza jedynie 0,7% PKB na badania i rozwój, podczas gdy region Midi-Pyrénées przeznacza na tę działalność 6 razy więcej. Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB w regionie Nord-Pas-de-Calais są bardzo niskie, dalekie od średniej krajowej (2,2%), co plasuje go na przedostatnim miejscu wśród regionów metropolitalnych, przed Korsyką.

Udział nakładów poniesionych przez administrację na działalność B+R jest prawie tożsamy z nakładami przedsiębiorstw regionu Nord-Pas-de-Calais: w 2008 r. udział ten wzrósł do 49%, dla porównania – średnia krajowa wyniosła wtedy 37%. Czołowe miejsce w dziedzinie badań w regionie Nord-Pas-de-Calais zajmują uniwersytety, nieliczne są natomiast instytucje publiczne o charakterze naukowym i technologicznym (EPST), w szczególności CNRS (Państwowe Centrum Badań Naukowych) i instytucje publiczne o charakterze przemysłowym i handlowym (EPIC).

Badania prowadzone z inicjatywy prywatnych przedsiębiorców są na północny nadal rzadkością. Sektory takie jak: motoryzacyjny, hutniczy, chemiczny lub rolno-spożywczy w Nord-Pas-de-Calais oferują jednak dużą liczbę miejsc pracy związanych z badaniami. Porównanie zatrudnienia w regionie według sektorów z przeciętnym zatrudnieniem w kraju wskazuje, że regionalne podmioty gospodarcze wyspecjalizowały się w sektorze tzw. wysokich technologii, to jest w sektorze, w którym udział miejsc pracy związanych z badaniami jest wyższy niż 15%. Sektor wysokich technologii ponosi również 15% nakładów na B+R wszystkich przedsiębiorstw regionu w porównaniu z 45% średniej krajowej.

Ogólnie, deficyt badań w regionie Nord-Pas-de-Calais jest skutkiem głównie niskich nakładów ponoszonych przez przedsiębiorstwa na B+R, z kilkoma pojedynczymi wyjątkami. Stan ten tłumaczy się również innowacyjnością mniej technologiczną, a więc trudniej porównywalną ze wskaźnikami krajowymi, co prowadzi do stanu, w którym przedsiębiorstwa można nazwać „zaniedbanymi innowatorami”.

³ Projekt Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 " Innowacyjny Region Kujawy i Pomorze ", Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Toruń, 2012

Le schéma des mesures proposées qui doivent permettre d'atteindre cet objectif, est contenu dans le projet de la Stratégie régionale d'Innovation de la voïvodie Cujavie-Poméranie pour les années 2014-2020, élaborée en 2012. Le document se réfère aux priorités fixées pour ces années à la programmation des fonds structurels de l'Union Européenne qui ouvrent une opportunité de croissance de l'innovation dans l'ensemble de l'Union Européenne, en Pologne et en voïvodie Cujavie-Poméranie. Le projet tient compte des aspects de la société d'information et prévoit l'informatisation de divers domaines de la vie quotidienne comme administration, éducation, santé, culture, transport. La Stratégie prend en compte les besoins essentiels en développement de la région, sa spécialisation et son potentiel. La Stratégie couvre tous les domaines majeurs de la vie sociale et économique qui décident de l'innovation i.e. l'éducation, la science et l'économie. La Stratégie prévoit que l'avancement en termes d'innovation et la croissance de la compétitivité de la région à l'échelle du pays et de l'Europe permettront une nouvelle perception de la voïvodie par ses habitants actuels et futurs, encouragés dans la réalisation de leurs aspirations privées et professionnelles, en liant leur avenir à celui de la voïvodie Cujavie-Poméranie ou en venant s'établir dans la région³.

c) Le Nord-Pas-de-Calais en France

De grandes disparités existent entre les régions françaises. Ainsi, le Nord-Pas-de-Calais ne consacre que 0,7% de son PIB à la recherche et au développement tandis que Midi-Pyrénées y consacre 6 fois plus. La part de la R&D dans le PIB du Nord-Pas-de-Calais demeure très faible, très en-deçà de la moyenne nationale (à 2,2%), le Nord-Pas-de-Calais se plaçant à l'avant-dernier rang des régions métropolitaines, devant la Corse.

La part des dépenses en R&D des administrations est presque aussi élevée dans le Nord-Pas-de-Calais, que celle des entreprises : cette part s'élève à 49% en 2008 contre 37% en moyenne nationale. Les universités occupent une place prépondérante au sein de la recherche en Nord-Pas-de-Calais, tandis que les établissements publics à caractère scientifique et technologique (EPST), le CNRS en particulier, et les établissements publics à caractère industriel et commercial (EPIC) sont peu présents sur le territoire régional.

La recherche privée est encore peu présente au sein du tissu productif nordiste. Des secteurs comme l'automobile, la métallurgie, la chimie ou l'agroalimentaire offrent cependant en Nord-Pas-de-Calais un nombre important d'emplois liés à la recherche. Une analyse comparée par secteur d'activité des emplois régionaux par rapport aux emplois nationaux montre que le tissu productif régional est sous-spécialisé dans les secteurs dits de haute technologie, c'est-à-dire dans les secteurs où la part des emplois dédiés à la recherche est supérieure à 15% des effectifs. Ainsi, les secteurs de haute technologie regroupent 15% des dépenses de R&D des entreprises de la région contre 45% en moyenne nationale.

Globalement, le déficit de recherche en Nord-Pas-de-Calais est donc principalement dû à la faiblesse, à quelques exceptions près de pépites industrielles, des efforts de R&D dans les entreprises. Ce fait s'explique également par une innovation, au sein des entreprises régionales, moins technologique et donc moins comptabilisée dans les indicateurs nationaux, faisant de ces entreprises des " neglected innovators ".

³ Projet de la Stratégie régionale d'Innovation de la voïvodie Kujawsko-Pomorskie pour les années 2014-2020 " Région innovante Cujavie-Poméranie ", Direction de la voïvodie kujawsko-pomorskie, Toruń, 2012

d) Porównanie regionów

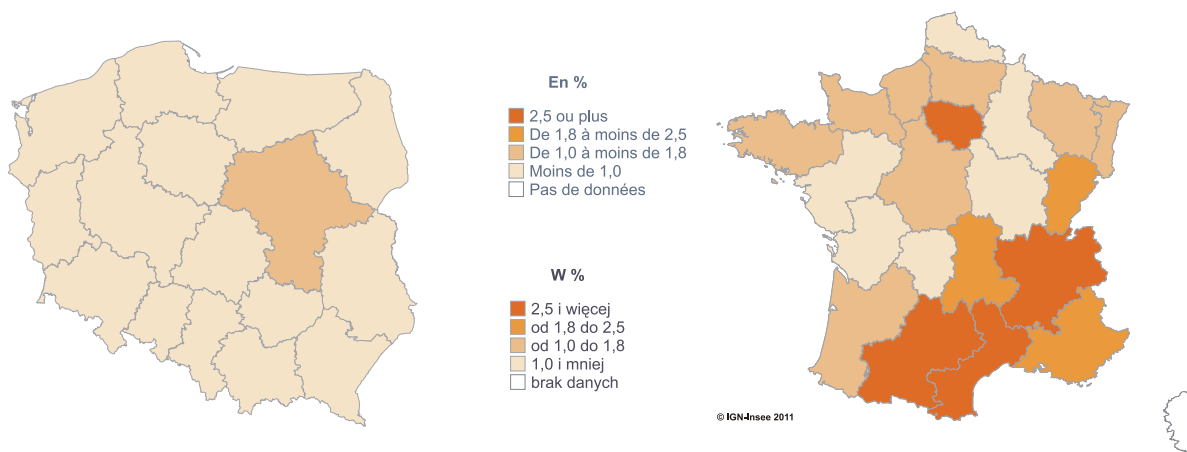
W latach 2000–2008 województwo kujawsko-pomorskie i region Nord-Pas-de-Calais wykazywały znacznie niższy niż średnio w kraju i w UE 27 poziom wydatków na B+R w relacji do PKB, przy czym w Nord-Pas-de-Calais i we Francji tempo zmian wskaźnika było zbliżone, choć niższe niż średnie w UE 27. W tym samym czasie w województwie kujawsko-pomorskim nastąpił spadek o 1/3 udziału nakładów na B+R w relacji do PKB, podczas gdy w skali całej Polski poziom wydatkowania na B+R w relacji do PKB utrzymał się na zbliżonym poziomie. Oznacza to, że w latach 2000–2008 dystans pomiędzy omawianymi regionami zwiększył się.

d) Comparaison régionale

Dans les années 2000–2008, la voïvodie Cujavie-Poméranie et le Nord-Pas-de-Calais affichent des dépenses de R&D dans le PIB considérablement au-dessous de la moyenne nationale et de l'UE 27, étant entendu qu'en Nord-Pas-de-Calais et en France, le rythme de révision de l'indice est similaire, bien que plus faible, à la moyenne de l'UE-27. En même temps, la voïvodie Cujavie-Poméranie observe une décroissance d'un tiers de la part des dépenses de R&D dans le PIB tandis que à l'échelle de la Pologne, les dépenses de R&D dans le PIB se maintiennent à un niveau stable ce qui veut dire que dans les années 2000–2008 l'écart se creuse entre les régions analysées.

Mapa 9b i 9c. Udział wydatków na badania i rozwój w relacji do Produktu Krajowego Brutto we Francji i w Polsce w 2009 r.

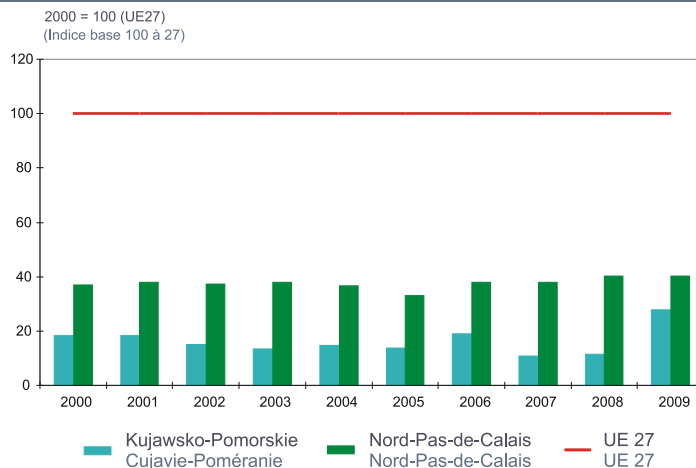
Cartes 9b et 9c : Part des dépenses en recherche et développement dans le PIB en France et en Pologne par région en 2009

źródło: Eurostat.
source : Eurostat.

Wykres 19. Relacja udziału wydatków na badania i rozwój w Produkcie Krajowym Brutto w województwie kujawsko-pomorskim i regionie Nord-Pas-de-Calais do średniej w UE 27 w latach 2000–2009 (UE 27=100)

Graphique 19 : Rapport entre la part des dépenses de R&D dans le PIB en Cujavie-Poméranie et en Nord-Pas-de-Calais et la part de la R&D dans le PIB en moyenne de l'UE-27 entre 2000 et 2009 (Indice 100 UE à 27)

źródło: Eurostat.
source : Eurostat.

10. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem

Według wspólnie uzgodnionej i przyjętej przez Eurostat metodologii, za zagrożone ubóstwem uważa się osoby żyjące w gospodarstwach domowych, których dochód do dyspozycji jest niższy od granicy ubóstwa ustalonej na poziomie 60% mediany dochodu w danym kraju. Stosowanie tego wskaźnika do oceny oraz porównywania skali ubóstwa i wykluczenia społecznego w państwach członkowskich Unii Europejskiej wynika z postanowień podjętych w 2001 r. na szczycie w Laeken. Większość z osiemnastu zaproponowanych wówczas wskaźników statystycznych pokazuje wartości względne w relacji do rozkładu dochodów w każdym kraju. Ze względu na metodologię naliczania wskaźników, należy pamiętać, że standard życia, który uznaje się za minimalny, w każdym kraju jest inny i zależy od poziomu rozwoju społeczno-ekonomicznego państwa.

a) Wartość wskaźnika we Francji i Polsce

10. Taux de risque de pauvreté

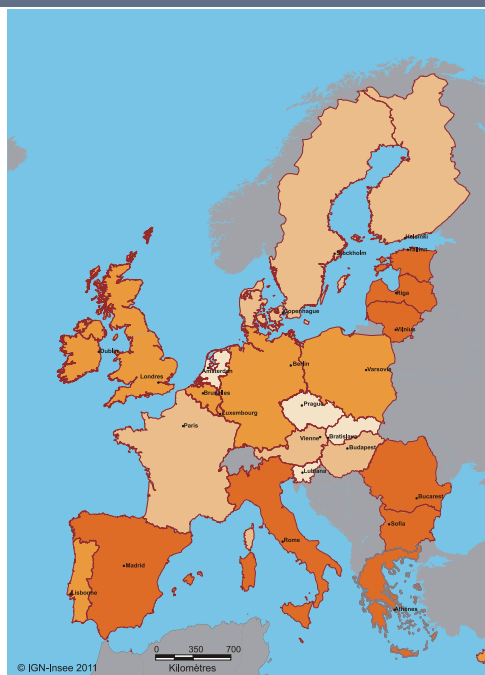
Selon la méthodologie adoptée par Eurostat, sont considérées comme étant menacées de pauvreté les personnes en ménage, ayant un revenu disponible inférieur au seuil de pauvreté, fixé à 60 % du revenu médian national. L'application de ce taux pour évaluer et comparer l'échelle de pauvreté et d'exclusion sociale dans les États membres de l'Union Européenne découle des décisions prises au sommet de Laeken en 2001. La plupart des dix-huit indices statistiques, proposés à l'époque, associent des valeurs relatives à la répartition des revenus dans chaque pays. Compte tenu de la méthodologie de calcul des taux, il faut se souvenir que le niveau de vie considéré comme niveau minimal, est différent dans chaque pays et dépend de son niveau de développement socio-économique.

a) Situation de la France et de la Pologne

Mapa 10a. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem w krajach UE 27 w 2009 r.

Carte 10a : taux de risque de pauvreté après transferts sociaux en 2009

W %
 ■ 18 i więcej
 ■ od 14 do 18
 ■ od 12 do 14
 ■ mniej niż 12
 Średnia UE 27 : 16,3%
 Średnia UE 15 : 15,9%

en %
 ■ 18 ou plus
 ■ De 14 à moins de 18
 ■ De 12 à moins de 14
 ■ Moins de 12
 Moyenne européenne à 27 pays : 16,3
 Moyenne européenne à 15 pays : 15,9

źródło: Eurostat.
 source : Eurostat.

W latach 2005-2009 wartość wskaźnika zagrożenia ubóstwem we i UE 27 nie ulegała większym zmianom, przy czym wskaźnik ten we Francji był o ok. 1/5 niższy niż średnio w Unii Europejskiej. W Polsce w 2005 r. ubóstwem zagrożonych było 20,5% gospodarstw domowych, tj. o 7,5 p. proc. więcej niż we Francji i o 4,1 p. proc. więcej niż średnio w UE 27. W 2009 r. wartość wskaźnika zagrożenia ubóstwem w Polsce zbliżyła się do średniej w UE 27, ale była o 4,2 p. proc. wyższa niż we Francji.

Dans les années 2005-2009, le taux de risque de pauvreté en France et dans l'UE-27 ne subit pas de changements majeurs, étant entendu que le taux français est environ d'un cinquième inférieur à la moyenne de l'Union Européenne. En Pologne en 2005, le risque de pauvreté concerne 20,5% des ménages soit 7,5 points de plus qu'en France et 4,1 points de plus que la moyenne de l'UE-27. En 2009, le taux de risque de pauvreté en Pologne s'approche de la moyenne de l'UE-27 mais il est de 4,2 points supérieur qu'en France.

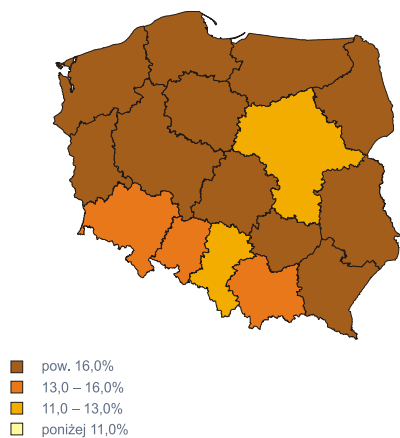
Tabl. 21. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem w latach 2005-2009

Tableau 21 : Taux de risque de pauvreté pour la période 2005-2009						
Jednostka: %	2005	2006	2007	2008	2009	Unité : %
UE 27	16,4	16,5	16,7	16,4	16,3	UE 27
Francja	13,0	13,2	13,1	12,7	12,9	France
Nord-Pas-de-Calais	///	18,0	18,5	17,7	18,5	Nord-Pas-de-Calais
Polska	20,5	19,1	17,3	16,9	17,1	Pologne
Kujawsko-Pomorskie	24,4	24,0	17,2	16,7	17,6	Cujavie-Poméranie

źródło: Eurostat, Insee, GUS.
source : Eurostat, Insee, GUS.

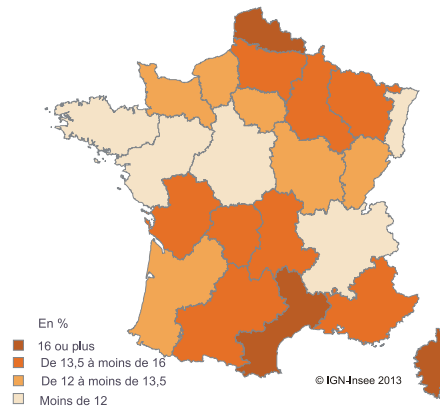
Mapa 10b i 10c. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem we Francji i w Polsce według regionów w 2009 r.

Cartes 10b et 10c : Taux de risque de pauvreté en France et en Pologne par région en 2009

Średnia krajowa: 13,5%
Średnia dla regionów Francji: 15,9%

źródło: Insee, GUS.
source : Insee, GUS.

Moyenne nationale: 13,5%
Moyenne France de province: 13,8%

b) Kujawsko-Pomorskie na tle Polski

W województwie kujawsko-pomorskim wskaźnik zagrożenia ubóstwem w latach 2005-2009, podobnie jak w Polsce, wykazywał tendencję spadkową, ale w całym analizowanym okresie kształtował się powyżej średniej dla Polski. Należy jednak zauważyć, że obserwowany spadek wskaźnika ubóstwa w województwie kujawsko-pomorskim nie przekłada się bezpośrednio na obniżenie poziomu ubóstwa w regionie, ponieważ znaczący wpływ na zmianę wartości wskaźnika miał wzrost wydatków gospodarstw domowych, przy utrzymujących się na podobnym poziomie kryteriach ubóstwa.

W analizowanym okresie przebieg zjawiska w województwie kujawsko-pomorskim nie był tożsamy z sytuacją w innych województwach. Dla przykładu, w województwie lubelskim wskaźnik poziomu ubóstwa niezmiennie utrzymywał się na wysokim poziomie. W województwach: podlaskim, świętokrzyskim i lubuskim, po znacznym spadku wartości wskaźnika w 2007 r., w latach 2008-2009 odnotowano jego wzrost. Natomiast województwo śląskie utrzymywało stały, niski poziom wartości wskaźnika w całym analizowanym okresie.

b) La Cujavie-Poméranie en Pologne

En voïvodie Cujavie-Poméranie de même qu'en Pologne, le taux de risque de pauvreté dans les années 2005-2009 se caractérise par une tendance à la baisse mais pendant toute la période analysée, il reste supérieur à la moyenne nationale. Cependant, il faut noter que la décroissance observée du taux de pauvreté en voïvodie Cujavie-Poméranie n'impacte pas directement la baisse du niveau de pauvreté dans la région parce que la variation du taux est considérablement impactée par l'augmentation des dépenses des ménages, les critères de la pauvreté se maintenant à un niveau similaire.

Pendant la période analysée, la situation en voïvodie Cujavie-Poméranie n'est pas identique à celle d'autres voïvodies. Par exemple, en voïvodie Lubelskie, le taux de pauvreté se maintient invariablement au même niveau élevé. En voïvodie Podlaskie, Świętokrzyskie et Lubuskie, après une décroissance considérable du taux en 2007, les années 2008-2009 enregistrent une hausse. Par contre, le taux se maintient à un niveau faible et stable en voïvodie Slaskie pendant toute la période analysée.

c) Nord-Pas-de-Calais na tle Francji

W 2009 r. wskaźnik zagrożenia ubóstwem w regionie Nord-Pas-de-Calais wyniósł 18,5%, co stanowiło o 5 p. proc. więcej niż średnio w kraju. Nord-Pas-de-Calais znajduje się wśród regionów o najwyższej wartości tego wskaźnika we Francji, tuż przed Langwedocją-Roussillon i Korsyką. Departamenty Nord (wskaźnik ubóstwa 18,0%) i Pas-de-Calais (19,4%) zajmują odpowiednio 85 i 90 miejsce spośród 95.

W 2009 r. przeciętny poziom życia osób żyjących w gospodarstwach domowych Nord-Pas-de-Calais wyznaczała kwota 17 200 euro rocznie, czyli 1 430 euro miesięcznie, podczas gdy średnia krajowa wynosiła 19 100 euro rocznie i 1 590 euro miesięcznie. 10% osób najuboższych w regionie osiągało dochód poniżej 9 500 euro (spadek o 1,1% w stosunku do 2008 r.) wobec 10 400 euro średniej krajowej. 10% osób średniozamożnych w regionie dysponowało środkami w wysokości 31 900 euro (wzrost o 1,9%) wobec 35 800 euro średniej krajowej.

c) Le Nord-Pas-de-Calais en France

Le taux de pauvreté s'élève à 18,5% en Nord-Pas-de-Calais en 2009, soit 5,6 points de plus qu'en moyenne nationale. La région se classe parmi les territoires les plus touchés avec le Languedoc-Roussillon et la Corse. Les départements du Nord (avec un taux de pauvreté de 18,0%) et du Pas-de-Calais (19,4%) se classent respectivement 85ème et 90ème sur 95.

En 2009, le niveau de vie médian des personnes vivant dans un ménage en Nord-Pas-de-Calais s'élève à 17 200 € par an soit près de 1 430 € par mois. Au niveau national, ces chiffres sont respectivement de 19 100 € et de 1 590 €.

Les 10% des personnes les plus modestes ont un niveau de vie inférieur à 9 500 € dans la région (en baisse de -1,1% par rapport à 2008) contre 10 400 € au niveau national. Les 10% les plus aisés disposent d'un niveau de vie supérieur à 31 900 € dans la région (en hausse de +1,9% sur un an) contre 35 800 € au niveau national.

b) Porównanie regionów

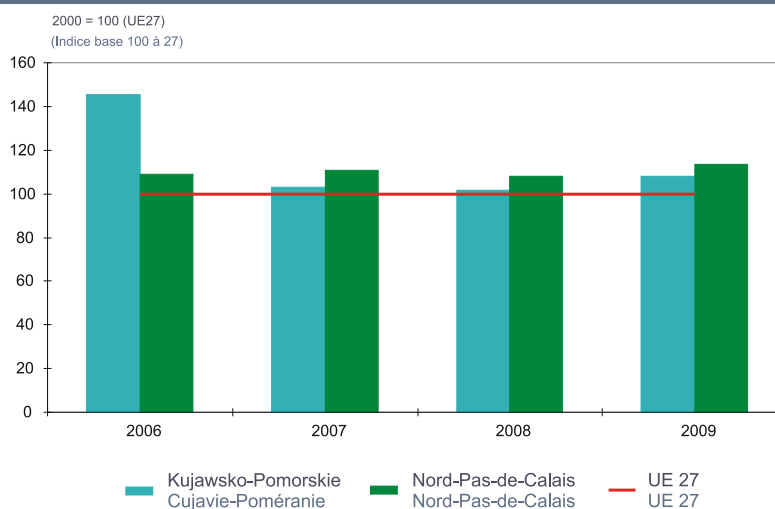
W 2006 r. w województwie kujawsko-pomorskim wskaźnik zagrożenia ubóstwem był o 6,0 p. proc. wyższy niż w Nord-Pas-de-Calais i wynosił 24,0%. W okresie 2007–2009 najniższy wskaźnik odnotowano w 2008 r., tj. 16,7%, nieco wyższy był w 2007 r. – 17,2% a najwyższy w 2009 r. – 17,6%; podczas gdy w Nord-Pas-de-Calais utrzymywał się przez cały ten okres na poziomie ok. 18,0%.

d) Comparaison régionale

En 2006, en voïvodie Cujavie-Poméranie, le taux de risque de pauvreté est de 6,0 points supérieur à celui du Nord-Pas-de-Calais et s'établit à 24,0%. Dans les années 2007-2009, le taux le plus faible (16,7%) est observé en 2008, puis il passe à 17,2% en 2007 et est le plus élevé en 2009 (17,6%) tandis qu'en Nord-Pas-de-Calais, le taux est environ de 18,0% pendant toute cette période.

Wykres 20. Relacje wskaźnika zagrożenia ubóstwem w województwie kujawsko-pomorskim i regionie Nord-Pas-de-Calais do średniej w UE 27 w latach 2006-2009 (UE 27=100)

Graphique 20 : Rapport entre le taux de risque de pauvreté en Cujavie-Poméranie et Nord-Pas-de-Calais et le taux de risque de pauvreté en moyenne de l'UE-27 de 2006 à 2009 (UE-27 = 100)

źródło: Eurostat.
source : Eurostat.

11. Stopa bezrobocia długotrwałego

Poważnym problemem dla rozwoju Europy jest zjawisko bezrobocia długotrwałego, którego negatywne skutki rozpatrywać należy w wielu aspektach, m.in. społecznym, ekonomicznym, gospodarczym, politycznym czy psychologicznym. Według Strategii Lizbońskiej zmniejszenie bezrobocia długotrwałego powinno być celem wszystkich krajów członkowskich. Poziom stopy bezrobocia długotrwałego w analizowanym okresie zmieniał się wraz ze zmianami stopy bezrobocia ogółem.

a) Wartość wskaźnika we Francji i Polsce

11. Taux de chômage de longue durée

Le chômage de longue durée est un problème majeur pour le développement de l'Europe ; ses conséquences négatives sont à analyser sous différents aspects, entre autres social, économique, politique ou psychologique. Selon la Stratégie de Lisbonne, la réduction du chômage de longue durée doit être l'objectif de tous les États membres. Pendant la période analysée, le taux de chômage de longue durée varie parallèlement à la variation des taux de chômage global.

a) Situation de la France et de la Pologne

Mapa 11a. Wskaźnik bezrobocia długotrwałego w krajach UE 27 w 2009 r.

Carte 11a : Taux de chômage de longue durée en Europe en 2009

W %

- 4,5 i więcej
- od 3,5 do 4,5
- od 1,5 do 3,5
- mniej niż 1,5

Srednia UE 27 : 3,0
Srednia UE 15 : 3,0

En %

- 4,5 ou plus
- de 3,5 à moins de 4,5
- de 1,5 à moins de 3,5
- moins de 1,5

Moyenne européenne à 27 : 3,0
Moyenne européenne à 15 : 3,0

źródło: Eurostat.
source : Eurostat.

Analiza danych dotyczących bezrobocia długotrwałego⁴ wskazuje, że do 2007 r. w Polsce zarówno na tle UE 27, jak i Francji, stopa bezrobocia długotrwałego kształtowała się bardzo niekorzystnie i wahała się od 7,4% do 11,0% (analogicznie: w UE 27 od 3,8% do 4,5%, we Francji – od 3,1% do 4,1%). W 2003 r. omawiany wskaźnik wyniósł 11,0% (o 6,8 p. proc. więcej niż w UE 27 i o 7,6 p. proc. więcej niż we Francji). Wówczas osoby dotknięte tym problemem stanowiły 55,9% ogólnej liczby bezrobotnych.

L'analyse des données concernant le chômage de longue durée⁴ montre qu'avant 2007, en Pologne en comparaison avec l'UE-27 et en France, le taux de chômage de longue durée est très défavorable et varie de 7,4% à 11,0% (respectivement en UE-27 de 3,8% à 4,5%, en France, de 3,1% à 4,1%). En 2003, le taux analysé est de 11,0% (de 6,8 points supérieur à l'UE-27 et de 7,6 points supérieur à la France). A l'époque, les chômeurs de longue durée représentent 55,9% du nombre total de chômeurs.

⁴ Wyrażony w procentach stosunek liczby osób bezskutecznie poszukujących pracy przez okres minimum 12 miesięcy do liczby osób aktywnych zawodowo (suma osób pracujących i bezrobotnych).

⁴ La part des personnes au chômage depuis 12 mois ou plus en pourcentage du nombre total d'actifs sur le marché du travail (personnes ayant un emploi et chômeurs).

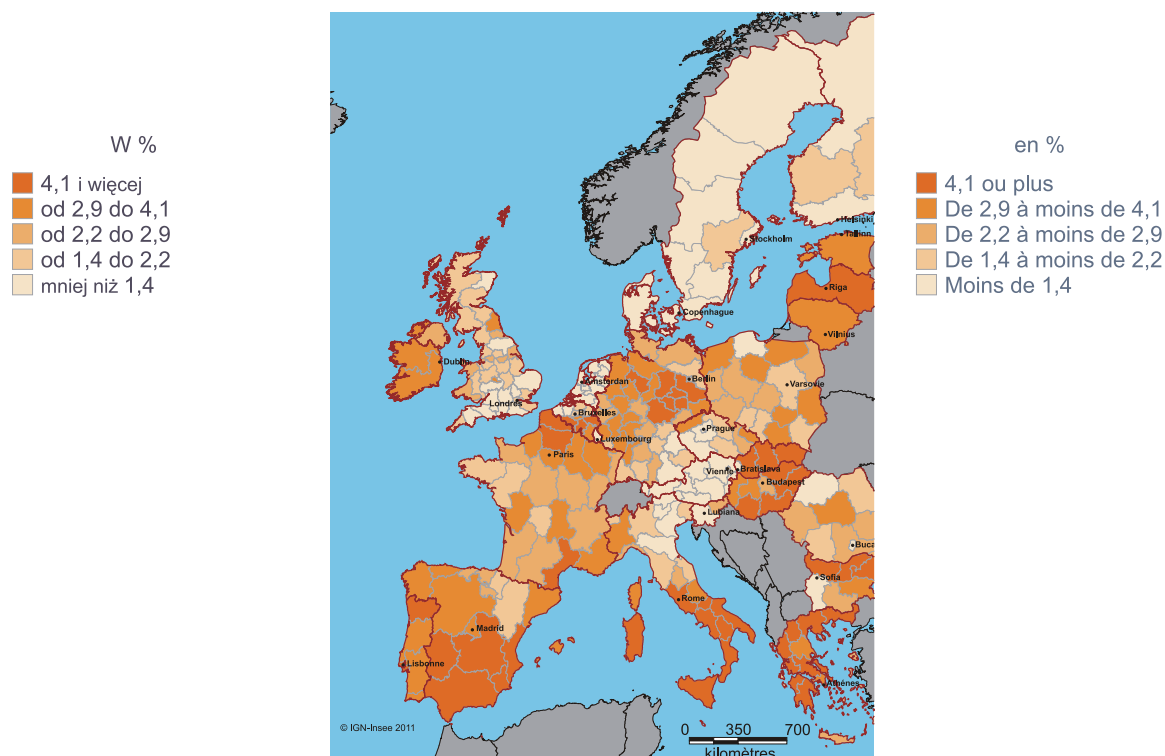
Wraz ze spadkiem stopy bezrobocia w latach 2003-2007 spadała stopa bezrobocia długotrwałego. W 2008 r. stopa bezrobocia długotrwałego wyniosła 2,4%, natomiast w 2009 r. zarówno w UE 27, Francji, jak i Polsce nieznacznie wzrosła, przy czym w Polsce wzrost ten był niższy od średniego w UE 27 i Francji. Zaobserwowano, że w analizowanym okresie, zarówno w Polsce, Francji, jak i UE 27, wysoki był udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych. W latach 2001-2007 wynosił on w Polsce ponad 50%, co oznacza, że ponad połowa bezrobotnych pozostawała bez pracy dłużej niż 1 rok. Sytuacja zaczęła się zmieniać po 2007 r. Już w roku następnym wartość tego wskaźnika wyniosła dla Polski 33,5 % (spadek w stosunku do 2007 r. o 17,8 p. proc.) i była niższa niż we Francji o 4,0 p. proc. i od średniej UE 27 – o 3,5 p. proc. Wciąż pozostawała jednak na wysokim poziomie. Zjawisko długotrwałego bezrobocia jest o tyle groźne, że szanse na zatrudnienie maleją wraz z długością czasu pozostawania bez pracy. Taka sytuacja ogranicza możliwość poprawy bytu, zarówno jednostki, jak i jej rodziny i może prowadzić do wykluczenia społecznego.

Dans les années 2003-2007, la baisse du taux de chômage de longue durée accompagne la baisse du taux de chômage. En 2008, le taux de chômage de longue durée est de 2,4% pour augmenter légèrement en 2009 en UE à 27, en France et en Pologne, étant entendu qu'en Pologne cette augmentation est inférieure à l'augmentation moyenne européenne et en France. Pendant la période analysée, la part de chômeurs de longue durée dans le nombre total de chômeurs est importante en Pologne de même qu'en France et en UE à 27. Dans les années 2001-2007, cette proportion est de plus de 50% en Pologne ce qui signifie que plus de la moitié des chômeurs sont au chômage depuis plus de 12 mois. La situation change après 2007. Déjà l'année suivante, le taux de chômage de longue durée est de 33,5 % en Pologne (baisse de 17,8 points par rapport à 2007) soit inférieur de 4,0 points par rapport à la France et de 3,5 points par rapport à la moyenne de l'UE-27 ; cependant, le taux reste toujours élevé.

Le chômage de longue durée est d'autant plus préoccupant que les chances de retrouver un emploi diminuent en fonction de la durée du chômage. Cette situation réduit la possibilité d'améliorer les conditions de vie de l'individu et de sa famille et peut conduire à l'exclusion sociale.

Mapa 11b. Stopa bezrobocia długotrwałego według regionów UE 27 w 2009 r.

Carte 11b : Taux de chômage de longue durée dans les régions européennes en 2009

źródło: Eurostat.
source : Eurostat.

Tabl. 22. Stopa bezrobocia długotrwałego w latach 2000-2009

Tableau 22 : Taux de chômage de longue durée de 2000 à 2009											
Jednostka: %	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Unité : %
UE 27	4,5	4,2	4,2	4,2	4,2	4,1	3,8	3,1	2,6	3,0	UE 27
Francja	4,1	3,4	3,1	3,4	3,7	3,8	3,9	3,5	3,1	3,5	France
Nord - Pas-de-Calais	8,1	6,1	5,3	5,0	5,7	6,3	6,0	5,8	5,0	5,8	Nord-Pas-de-Calais
Polska	7,4	9,2	10,9	11,0	10,3	10,2	7,8	4,9	2,4	2,5	Pologne
Kujawsko - Pomorskie	8,9	10,1	11,5	12,2	11,3	11,6	10,5	6,4	3,3	3,0	Cujavie-Poméranie

źródło: Eurostat.
source : Eurostat.

b) Kujawsko-Pomorskie na tle Polski

W latach 2000-2009 zaobserwowano duże wahania stopy bezrobocia długotrwałego, zarówno w kraju, jak i w województwach Polski. W województwie kujawsko-pomorskim w latach 2001-2006 omawiany wskaźnik kształtował się na poziomie powyżej 10%. W 2007 r., wraz ze spadkiem stopy bezrobocia ludności w wieku 15 lat i więcej, nastąpił spadek stopy bezrobocia długotrwałego, która wyniosła 6,4%. W latach 2008 i 2009 omawiany wskaźnik wynosił analogicznie 3,3% i 3,0% i był jednym z najwyższych w kraju.

W latach 2001-2007 w województwie kujawsko-pomorskim ponad połowa bezrobotnych pozostawała bez pracy dłużej niż rok. W 2009 r. udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych wyniósł 28,9% i był niższy od średniego udziału w kraju o 1,4 p. proc.

b) La Cujavie-Poméranie en Pologne

Les années 2000-2009 voient de fortes variations du taux de chômage de longue durée, aussi bien au niveau national qu'au niveau des voïvodies. Dans les années 2001-2006, le taux analysé dépasse 10% en voïvodie Cujavie-Poméranie. En 2007, en parallèle à la baisse du taux de chômage des personnes âgées de 15 ans et plus, le taux de chômage de longue durée décroît aussi et est de 6,4%. Dans les années 2008 et 2009, le taux est respectivement de 3,3% et 3,0% mais reste l'un des plus élevés en Pologne.

Dans les années 2001-2007, plus de la moitié des chômeurs sont au chômage depuis plus de 12 mois en voïvodie Cujavie-Poméranie. En 2009, la part des chômeurs de longue durée dans le nombre total de chômeurs est de 28,9% soit inférieure de 1,4 points à la proportion moyenne en Pologne.

c) Nord-Pas-de-Calais na tle Francji

Nord-Pas-de-Calais od lat cierpi z powodu wysokiej stopy bezrobocia, a w szczególności – wysokiej stopy bezrobocia długotrwałego. Pomimo pozytywnych zmian notowanych w latach 1999–2008 (spadek o 3,3 p. proc.) region został dotknięty kryzysem bardziej niż pozostałe regiony Francji, a stopa bezrobocia długotrwałego osiągnęła w 2009 r. poziom 5,8%.

Region plasuje się na 242 miejscu w Europie w klasyfikacji, którą zamykają regiony zamorskie. Uwzględniając wyłącznie Francję metropolitalną, region sytuuje się na ostatnim miejscu.

W Nord-Pas-de-Calais wysoką stopę bezrobocia tłumaczy tradycja przemysłowa tego regionu, w przeszłości specjalizującego się w przemyśle włókienniczym, wydobywczym i metalurgicznym. Region musiał stawić czoła przekształceniu rynku wymuszonemu przez gospodarkę, które, o ile zostało już ukończzone, nie pozwoliło na uzyskanie poziomu zatrudnienia takiego, jak przed restrukturyzacją.

c) Le Nord-Pas-de-Calais en France

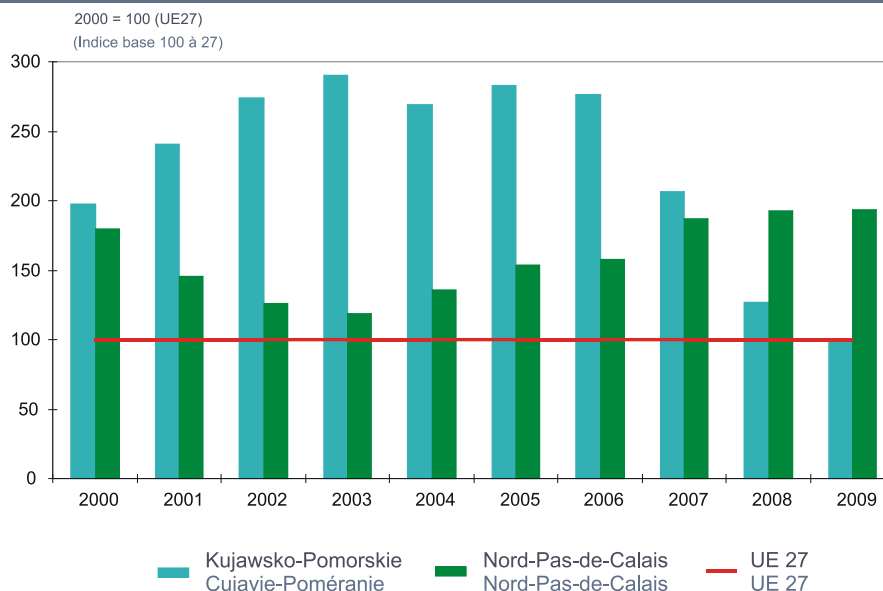
Le Nord-Pas-de-Calais est pénalisé par son taux de chômage en général et par son taux de chômage de longue durée en particulier. Malgré des résultats positifs sur la période 1999-2008 (-3,3 points), la région a été plus impactée par la crise que d'autres régions françaises et son taux de chômage de longue durée atteint 5,8% en 2009.

La région se situe au 242ème rang européen, les régions d'Outre Mer fermant le classement. Au niveau France métropolitaine, la région est placée au dernier rang.

Dans le Nord-Pas-de-Calais, le fort taux de chômage s'explique par l'histoire industrielle de la région qui, autrefois spécialisée dans l'industrie textile, les activités extractives et la sidérurgie, a dû faire face à une reconversion à marche forcée de son économie qui, si elle est aujourd'hui achevée, n'a pas permis de retrouver des niveaux d'emploi aussi soutenus qu'auparavant.

Rysunek 21. Relacja stopy bezrobocia długotrwałego w województwie kujawsko-pomorskim i regionie Nord-Pas-de-Calais do średniej w UE 27 w latach 2000-2009 (UE 27=100)

Graphique 21 : Rapport entre le taux de chômage de longue durée en Cujavie-Poméranie et en Nord-Pas-de-Calais et le taux de chômage de longue durée en moyenne de l'UE-27

źródło: Eurostat.
source : Eurostat.

Zarówno w województwie kujawsko-pomorskim, jak i regionie Nord-Pas-de-Calais, w latach 2000-2008 stopa bezrobocia długotrwałego była wyższa niż średnia w UE 27. W tym czasie w województwie kujawsko-pomorskim obserwowano bardziej dynamiczne niż w regionie Nord-Pas-de-Calais zmiany poziomu tego wskaźnika w stosunku do średniej UE 27. W 2000 r. stopa bezrobocia długotrwałego w województwie kujawsko-pomorskim wynosiła 8,9% i była o 0,8 p.proc. wyższa niż w regionie Nord-Pas-de-Calais oraz o 4,4 p.proc. wyższa od średniej dla UE 27. W województwie kujawsko-pomorskim, inaczej niż w Nord-Pas-de-Calais, do 2003 r. obserwowano dynamiczny wzrost stopy bezrobocia długotrwałego. Wówczas osiągnęła ona poziom 12,2% i była wyższa niż w regionie Nord-Pas-de-Calais o 7,2 p.proc. W kolejnych latach w województwie kujawsko-pomorskim, podobnie jak w Polsce, omawiany wskaźnik spadał. W 2009 r. osiągnął poziom UE 27, tj. 3,0%. W tym samym czasie w omawianym regionie Francji obserwowano wahania wskaźnika stopy bezrobocia długotrwałego, która w 2009 r. wyniosła 5,8% i była o 2,8 p.proc. wyższa od notowanej w województwie kujawsko-pomorskim i UE 27.

Dans les années 2000-2008, aussi bien en voïvodie Cujavie-Poméranie qu'en Nord-Pas-de-Calais, le taux de chômage de longue durée est supérieur à la moyenne de l'UE 27. Pendant cette période, les variations du taux par rapport à la moyenne de l'UE-27 sont plus dynamiques en voïvodie Cujavie-Poméranie qu'en Nord-Pas-de-Calais. En 2000, le taux de chômage de longue durée en voïvodie Cujavie-Poméranie est de 8,9% soit supérieur de 0,8 point à celui du Nord-Pas-de-Calais et de 4,4 points à la moyenne de l'UE-27. Jusqu'en 2003, à la différence du Nord-Pas-de-Calais, le taux de chômage de longue durée augmente fortement en voïvodie Cujavie-Poméranie pour atteindre 12,2% et dépasser de 7,2 points celui du Nord-Pas-de-Calais. Dans les années suivantes, le taux baisse en voïvodie Cujavie-Poméranie et en Pologne toute entière pour passer au niveau de l'UE-27 i.e. à 3,0% en 2009. Pendant la même période, le Nord-Pas-de-Calais enregistre des variations inverses du taux de chômage de longue durée atteignant 5,8% en 2009 et dépassant de 2,8 points le taux en voïvodie Cujavie-Poméranie et la moyenne de l'UE-27.

12. Typologia regionów europejskich .– próba syntezy

Wyzwania regionów w kontekście rozwoju europejskiego często ustalane są w oparciu o PKB na 1 mieszkańca. W Europie dotyczy to przede wszystkim regionów położonych na wschodzie i południu, gdzie PKB na 1 mieszkańca jest najniższy, czyli poniżej 75% średniej. Dotyczy to również województwa kujawsko-pomorskiego, gdzie PKB na 1 mieszkańca kształtuje się na poziomie 56% średniej UE 27. Nord-Pas-de-Calais, podobnie jak wschodnie landy Niemiec, niektóre regiony Anglii, południe Hiszpanii, Włoch oraz Grecji znajduje się w przedziale pomiędzy 75% a 90% średniej europejskiej.

a) Podejście ekonomiczne

Produkt Krajowy Brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca pozwala dokonać pomiaru zamożności regionu i porównania go z innymi regionami europejskimi. Jednakże jego zastosowanie wiąże się z pewnymi ograniczeniami w odniesieniu do Strategii Europa 2020, która posługuje się takimi kryteriami, jak poziom wykształcenia, wskaźnik zatrudnienia, przeciętne dalsze trwanie życia, ubóstwo czy długotrwale bezrobocie. W niniejszym opracowaniu gospodarka Europy jest analizowana według trzech kryteriów: poziom

12. Une tentative de synthèse : typologie des régions européennes

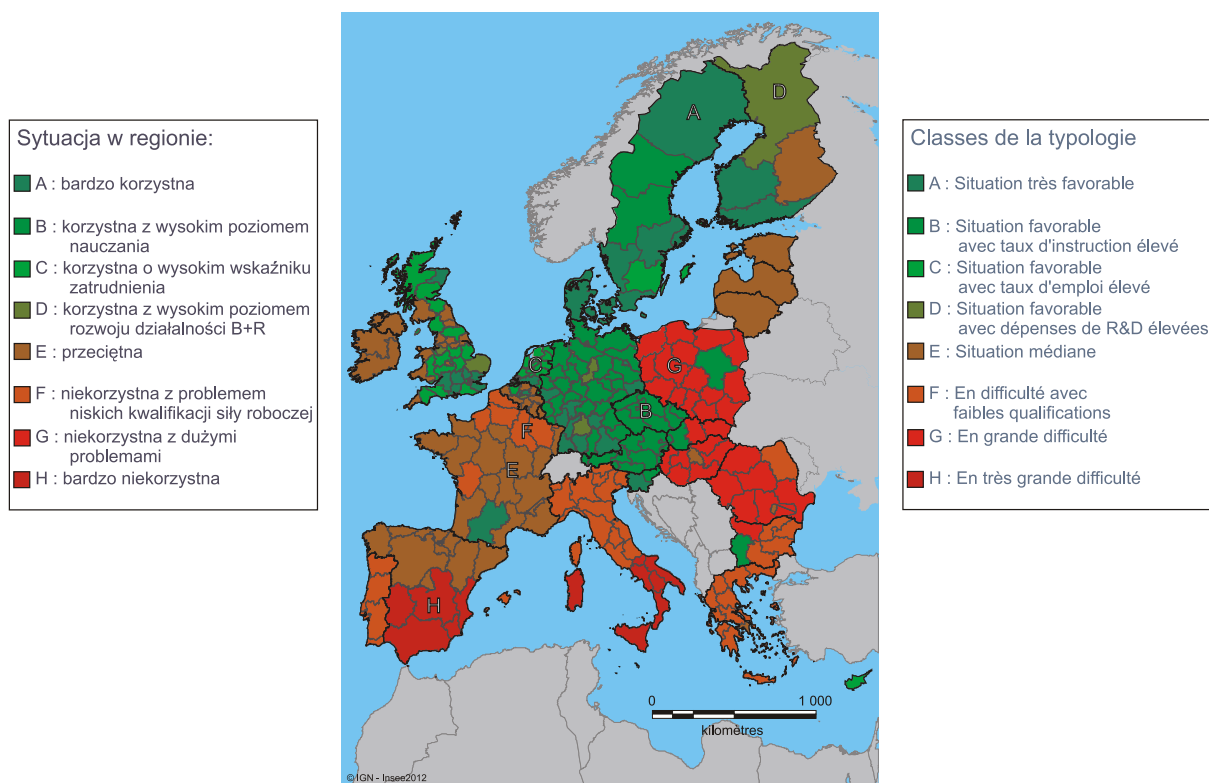
Les enjeux régionaux de développement européen sont souvent observés à partir du seul PIB par habitant. En Europe, ce sont majoritairement les régions de l'est et du sud qui présentent les PIB par habitant les plus faibles, en dessous de 75% de la moyenne. C'est le cas pour la Cujavie-Poméranie qui dispose d'un PIB par habitant représentant 56% de la moyenne européenne. Le Nord-Pas-de-Calais se trouve dans la tranche du dessus, entre 75% et 90% de la moyenne européenne, au même titre que les länders de l'Allemagne de l'est, des régions d'Angleterre, du sud de l'Espagne et de Grèce.

a) Un regard économique

Si le PIB par habitant permet de mesurer la richesse d'une région en la comparant aux autres régions européennes, il montre rapidement ses limites, ne tenant pas compte de critères observés dans la stratégie Europe 2020, comme le niveau d'éducation, le taux d'emploi, l'espérance de vie, la pauvreté ou encore le chômage de longue durée. L'économie en Europe est ici étudiée selon trois critères : le niveau d'éducation, approché par les taux de personnes à niveau d'instruction bas et élevé, les dépenses consacrées à la

Mapa 12a. Klasyfikacja regionów Europy według podejścia ekonomicznego

Carte 12a : Classification des régions européennes selon l'axe économie

źródło: Eurostat.
source : Eurostat.

wykształcenia (wyrażony udziałem osób z niskim i wysokim poziomem wykształcenia), wydatki na badania i rozwój, jak również wskaźnik zatrudnienia osób w przedziale wiekowym 25–64 lata. Zaproponowana typologia regionów europejskich dzieli je na 8 klas i wskazuje znaczne różnice pomiędzy krajami Europy oraz pomiędzy dużymi regionami. Część klas składa się z regionów z wyraźnie większymi trudnościami w porównaniu z innymi klasami.

Klasa F., (do której należy województwo kujawsko-pomorskie) oraz G. (do której należy Nord-Pas-de-Calais), a także klasa H. – w przeciwieństwie do klas A, B, C oraz D – składają się z regionów, w których trudności występują w obrębie trzech analizowanych wskaźników. Klasa E. składa się z regionów, w których występują średnie wartości analizowanych kryteriów.

Klasa G: jedna z tych klas, w której regiony mają największe trudności. Składa się z regionów Polski, Węgier, Rumunii i Bułgarii. W klasie tej udział osób z wysokim poziomem wykształcenia jest niski w porównaniu z poziomem europejskim (średnio 16,8%, wobec 24,7%), występuje bardzo niski wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 25–64 lat (62,4%, wobec 69,8%), niskie są także wydatki na badania i rozwój (0,5% PKB, wobec 1,5% PKB). Pomimo tego klasa ta ma pewną szczególną cechę, tzn. składa się z regionów, gdzie jest względnie niewielki udział osób z niskim poziomem wykształcenia (17,4%, wobec 27,6%).

Klasa F: składa się przede wszystkim z północnych regionów Francji, Włoch, Portugalii i Grecji. Są to regiony, które również borykają się z trudnościami gospodarczymi, ale ich przyczyną są raczej niskie kwalifikacje siły roboczej. W efekcie udział osób z niskim poziomem wykształcenia jest bardzo wysoki (45,8%) w porównaniu z udziałem osób z wysokim poziomem wykształcenia (16,8%). Niskie są też wydatki na działalność B+R (0,8% PKB), tak jak i wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 25–64 lata (67,6%).

Klasa H: składa się z regionów południowej Hiszpanii oraz Włoch i wyróżnia się bardzo niskim wskaźnikiem zatrudnienia osób w wieku 25–64 lata, najniższym ze wszystkich klas (54,6%). Przy wysokim udziale osób z niskim poziomem wykształcenia (55,0%) i niskim udziałem osób z wysokim poziomem wykształceniem (18,0%). W regionach tych obserwuje się też niskie wydatki na działalność B+R (0,7% PKB).

Klasa E: składająca się w dużej części z regionów francuskich, belgijskich, irlandzkich, północnej Hiszpanii, kilku regionów angielskich oraz krajów północnych, państw powstałych z rozpadu ZSRR, jest klasą pośrednią, ponieważ wszystkie wartości wskaźników w regionach, które się na nią składają są zbliżone do średniej europejskiej. Klasa ta oddziela 92 regiony z największymi trudnościami od 115, które są w lepszej sytuacji.

Wśród tych 4 klas można znaleźć cały wachlarz możliwych wartości PKB na 1 mieszkańca, np. w klasie E. obok Ile de France, które ma PKB na 1 mieszkańca największe spośród krajów europejskich, znajdują się też państwa powstałe z rozpadu ZSRR, w których PKB na 1 mieszkańca ma niezwykle niską wartość. Klasa F jest również bardzo zróżnicowana pod względem wielkości PKB na 1 mieszkańca – znajdują się w niej regiony notujące wartości od najwyższych (w północnych Włoszech) do najniższych (w Portugalii).

recherche et au développement ainsi que le taux d'emploi des 25-64 ans. Une typologie des régions européennes en 8 classes montre des disparités importantes entre les pays d'Europe et entre grandes régions. Certaines classes de la typologie sont composées de régions nettement plus en difficulté que d'autres.

Les classes F (à laquelle appartient le Nord-Pas-de-Calais), G (à laquelle appartient la Cujavie-Poméranie) et H sont constituées de régions présentant des difficultés sur les indicateurs étudiés, et elles s'opposent alors aux classes A, B, C et D. La classe E est composée de régions avec une situation médiane pour les trois critères étudiés.

La classe G, une de celles où les régions sont les plus en difficulté, est composée de régions de Pologne, Hongrie, Roumanie et Bulgarie. Cette classe présente un taux de personnes avec un niveau d'instruction élevé très faible par rapport au niveau européen (16,8% en moyenne contre 24,7%), un taux d'emploi des 25 à 64 ans très bas (62,4% contre 69,8%) et des dépenses consacrées au R&D également faibles (0,5% du PIB contre 1,5% du PIB). Cependant, cette classe a aussi la particularité d'être constituée de régions avec relativement peu de personnes possédant un niveau d'instruction faible (17,4% contre 27,6%).

La classe F, composée principalement de régions du nord de la France, du nord de l'Italie, du Portugal et de la Grèce, présente des régions également en difficulté sur le plan économique mais plus par la faible qualification de la main d'œuvre. En effet, le taux de personnes avec un niveau d'instruction faible est très élevé (45,8%), au contraire du taux de personnes avec un niveau d'instruction élevé (16,8%). Les dépenses de R&D sont également faibles (0,8% du PIB), tout comme le taux d'emploi des 25 à 64 ans (67,6%).

La classe H, formée des régions du sud de l'Espagne et de l'Italie, se démarque par le taux d'emploi des 25 à 64 ans le plus faible de l'ensemble des classes (54,6%). Elle présente également le plus fort taux de personnes avec un niveau d'instruction faible (55,0%), un faible taux de personnes avec un niveau d'instruction élevé (18,0%) et des dépenses de R&D faibles (0,7% du PIB).

La classe E, regroupant une grande partie des régions françaises, belges, l'Irlande, le nord de l'Espagne, quelques régions anglaises et les pays du nord de l'ex union soviétique, fait office de classe médiane puisque tous les indicateurs des régions qui la composent sont proches de la moyenne européenne. Cette classe sépare ainsi les 92 régions les plus en difficulté des 115 qui s'en sortent le mieux.

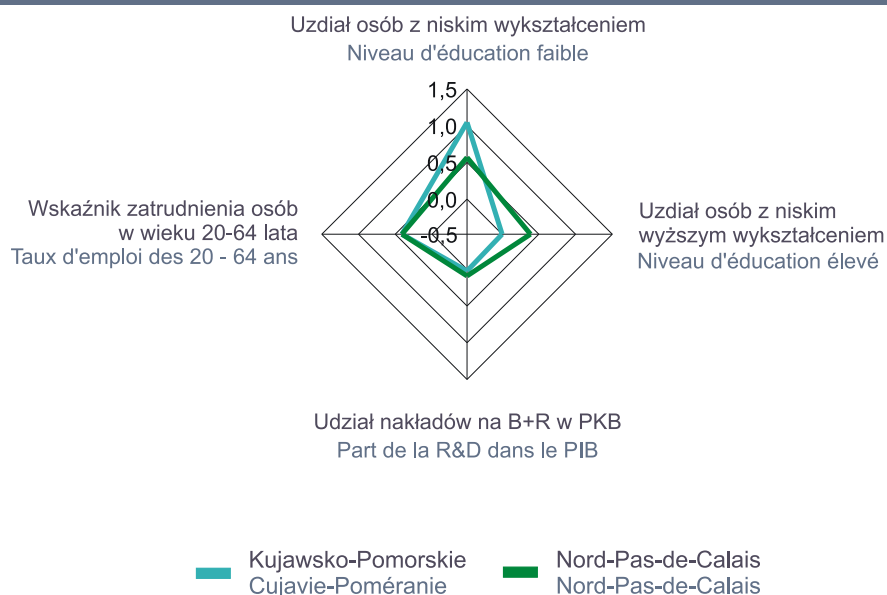
On retrouve parmi ces 4 classes, tout l'éventail des classes de PIB possibles. Au sein de la classe E par exemple, l'Île-de-France a son PIB parmi les plus forts d'Europe et se trouve dans la même classe que des pays d'ex-URSS ayant des PIB extrêmement faibles. La classe F est également très éclatée sur les niveaux de PIB constatés, allant des niveaux les plus hauts au nord de l'Italie aux plus bas au Portugal.

W klasie F i G znajdują się odpowiednio regiony Nord-Pas-de-Calais oraz województwo kujawsko-pomorskie. Z punktu widzenia czterech wskaźników dotyczących wydajności, regiony te należą do najlepiej rozwiniętych w swojej klasie. Mają podobne wartości wskaźników zatrudnienia oraz nakłady na B+R, natomiast duże różnice występują w zakresie wykształcenia. W województwie kujawsko-pomorskim poziom wykształcenia jest względnie spójny, mały jest udział osób z niskim wykształceniem, ale również mały udział osób z wysokim. W Nord-Pas-de-Calais natomiast poziom wykształcenia populacji jest dużo bardziej zróżnicowany.

Au sein des classes F et G se trouvent respectivement les régions du Nord-Pas-de-Calais et de Cujavie-Poméranie. Sur les 4 indicateurs de productivité, ces régions sont parmi celles qui s'en sortent le mieux de leur classe. Elles présentent des similarités du point de vue de l'emploi et de la R&D mais ont des répartitions du niveau d'instruction très différentes. Dans la Cujavie-Poméranie, le niveau d'instruction est donc relativement homogène et moyen : peu de personnes à bas niveau d'instruction mais aussi peu de personnes à haut niveau d'instruction. Le Nord-Pas-de-Calais se situe au niveau de la moyenne pour ces deux catégories, de par un niveau d'étude de sa population beaucoup plus hétérogène, sans pour autant compter de nombreuses personnes très diplômées.

Rysunek 22. Pozycja województwa kujawsko-pomorskiego i Nord-Pas-de-Calais według zagadnień ekonomicznych

Graphique 22 : Position de la Cujavie-Poméranie et du Nord-Pas-de-Calais selon quatre critères de l'axe économie

źródło: Eurostat.
source : Eurostat.

Klasy z najwyższymi wartościami wskaźników to: klasa B (złożona w większej części z regionów niemieckich, dwóch regionów szwedzkich, Republiki Czech oraz Austrii), która łączy regiony z najniższym poziomem wykształcenia w Europie (13%) z regionami z względnie wysokim poziomem wykształcenia, średnim poziomem wydatków B+R w relacji do PKB oraz z raczej wysokim wskaźnikiem zatrudnienia. Klasa A składa się z regionu Midi Pyrenees, Danii, południowych regionów Anglii, licznych regionów Szwecji, południowych Niemiec oraz Słowenii. Znajdują się w niej regiony, w których wartości wszystkich czterech wskaźników kwalifikują je do jednej z trzech najwyższych usytuowanych klas, gdzie udział osób z wykształceniem wyższym wynosi 32,3%, udział wydatków na B+R – 0,36% PKB, wskaźnik zatrudnienia – 76,4%, a udział osób z najniższym wykształceniem – 19%. Klasa C w większości złożona z regionów Anglii i Holandii, łączy regiony, w których wskaźnik zatrudnienia jest najwyższy (77%). Udział osób o najniższym poziomie wykształcenia jest średni (25%), a wskaźnik udziału osób z wysokim poziomem wykształcenia znajduje się wśród najwyższych. Ponadto udział wydatków na działalność B+R w relacji do PKB kształtuje się

Pour ce qui est des classes regroupant des régions qui présentent des indicateurs plus favorables, la classe B, composée de la majeure partie des régions allemandes, de deux régions suédoises, de la République Tchèque et de l'Autriche, rassemble les régions au plus faible taux d'instruction bas en Europe (13%), au taux relativement haut d'instruction élevée, des dépenses de R&D moyennes et un taux d'emploi assez élevé. La classe A, composée de Midi-Pyrénées, du Danemark, de régions du sud de l'Angleterre de nombreuses régions de Suède, du sud de l'Allemagne et de la Slovénie, regroupe les régions parmi les mieux placées pour l'ensemble des 4 indicateurs, second taux d'instruction haut (32,3%), seconde en dépenses de R&D (3,6% du PIB), seconde en taux d'emploi (76,4%) et troisième plus faible taux d'instruction bas (19%). La classe C, majoritairement composée de régions d'Angleterre et des Pays-Bas, rassemble des régions dont le taux de personnes en emploi est le plus élevé (77%). Le taux d'instruction bas est moyen (25%) et le taux d'instruction haut est parmi les plus élevés (31%), la part de dépenses de R&D est en moyenne basse (1,3% du PIB). La classe

na poziomie średnio niskim (1,3% PKB). Klasa D wyróżnia się wśród pozostałych ekstremalnie wysokim udziałem wydatków na działalność B+R w relacji do PKB (6,5% PKB), cztery razy wyższym od średniej dla regionów. Inne wskaźniki są zbliżone do wskaźników klasy A. W tych czterech klasach występuje duże zróżnicowanie pod względem PKB na 1 mieszkańca.

D se démarque des trois autres par un taux de R&D extrêmement élevé (6,5% du PIB), quatre fois supérieur à la moyenne des régions. Les autres indicateurs la rapprochent de la classe 3. Dans ces 4 classes, se retrouve également tout l'éventail des niveaux de PIB européen.

b) Podejście społeczne

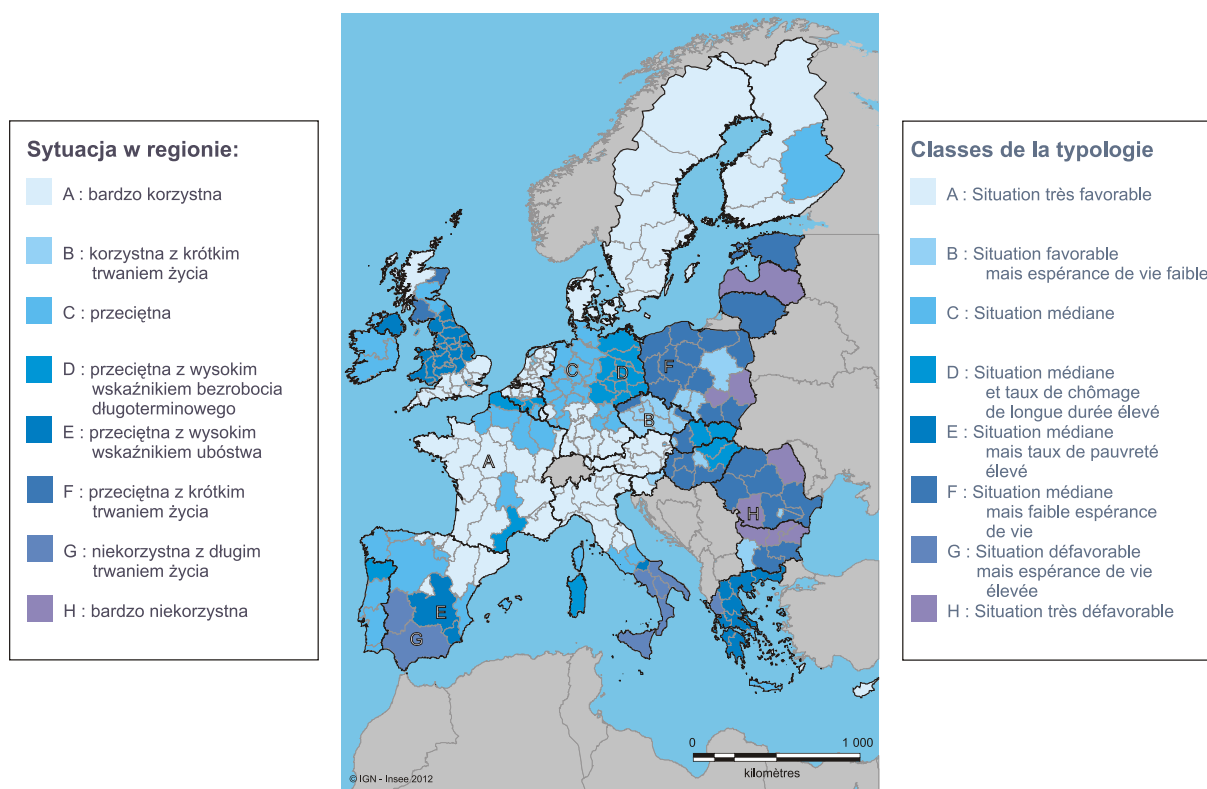
Poziom życia w krajach europejskich został oceniony w oparciu o 3 wskaźniki: przeciętne dalsze trwanie życia, wskaźnik zagrożenia ubóstwem oraz stopę długotrwałego bezrobocia. Typologia regionów europejskich pozwoliła określić 8 klas w oparciu o wartości tych trzech wskaźników.

b) Un regard social

Le regard social sur les régions européennes porte sur le niveau de vie évalué par trois indicateurs : l'espérance de vie, la pauvreté et le chômage de longue durée. Une typologie des régions européennes a permis de constituer également huit classes.

Mapa 12b. Klasyfikacja regionów Europy według podejścia społecznego

Carte 12b : Classification des régions européennes selon l'axe niveau de vie

źródło: Eurostat.
source : Eurostat.

Klasa A – składa się z regionów Francji, północnych Włoch, północnej Hiszpanii, Szwecji, Austrii, Węgier, Danii, Holandii, Anglii oraz północnej Szkocji. Regiony wchodzące w skład tej klasy charakteryzują się jednocześnie najniższym poziomem długotrwałego bezrobocia w Europie (1,5%, wobec 2,9%), najdłuższym przeciętnym dalszym trwaniem życia (81,4 lata, wobec 79,6 lat) i bardzo niskim wskaźnikiem zagrożenia ubóstwem (12%, wobec 17%). Klasa H – złożona z regionów Polski, Rumunii, Estonii stanowi przeciwieństwo klasy poprzedniej, ponieważ charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem długotrwałego bezrobocia (3,7%), najkrótszym przeciętnym dalszym trwaniem życia (74 lata) oraz bardzo wysokim wskaźnikiem zagrożenia

La classe A, composée de régions de France, nord de l'Italie, nord de l'Espagne, Suède, Autriche, Hongrie, Danemark, Pays-Bas, Angleterre et nord de l'Écosse, se détache d'emblée dans la typologie. Les régions qui constituent cette classe présentent à la fois un taux de chômage de longue durée le plus faible d'Europe (1,5% contre 2,9%), une espérance de vie la plus élevée (81,4 ans contre 79,6) et un taux de pauvreté très faible (12% contre 17%). La classe H, composée de régions de Pologne, de Roumanie, de la Lettonie, est à l'opposé car composée de régions avec un taux de chômage de longue durée fort (3,7%), une espérance de vie plus faible (74 ans) et un taux de pauvreté très élevé (29%). La classe C,

ubóstwem (29%). Klasa C, z zachodnimi Niemcami, północną Francją, Portugalią, Irlandią, środkowymi Włochami i północno-zachodnią Hiszpanią, stanowi klasę pośrednią.

Inne klasy są bardziej zróżnicowane. Na przykład klasa B składa się z regionów Polski i Czech, gdzie stopa długotrwałego bezrobocia jest bardzo niska (1,5%), wskaźnik zagrożenia ubóstwem jest najniższy (9%), ale za to przeciętne dalsze trwanie życia jest krótkie (77 lat). W przeciwieństwie do tej klasy, klasa G, złożona z regionów południowych Włoch, Hiszpanii oraz Grecji, charakteryzuje się bardzo wysoką stopą długotrwałego bezrobocia (7,3%), najwyższym wskaźnikiem zagrożenia ubóstwem (32,5%), ale za to długim przeciętnym dalszym trwaniem życia (82 lata).

Dotyczy to również klas D, E oraz F. Każda z nich składa się z regionów, w których dwa z trzech wskaźników są zbliżone do średniej europejskiej, a trzeci wyraża trudności. Klasa D – złożona jest z regionów wschodnich Niemiec, północnej Francji oraz regionu Languedoc-Roussillon, charakteryzujących się bardzo wysoką stopą długotrwałego bezrobocia (6,7%). W skład klasy E wchodzi regiony: północna Anglia, południowa Hiszpania oraz Grecja z wysokim wskaźnikiem zagrożenia ubóstwem (24,7%). Klasa F złożona jest z regionów Polski, Węgier, Rumunii i Bułgarii, gdzie przeciętne dalsze trwanie życia jest krótkie (75 lat).

Regiony Nord-Pas-de-Calais oraz województwo kujawsko-pomorskie znajdują się kolejno w klasie D. i F. ze względu na nieco wyższe wartości wskaźników poziomu życia.

avec l'ouest de l'Allemagne, le nord de la France, le Portugal, l'Irlande, le milieu de l'Italie et le nord-ouest de l'Espagne, fait office de classe médiane.

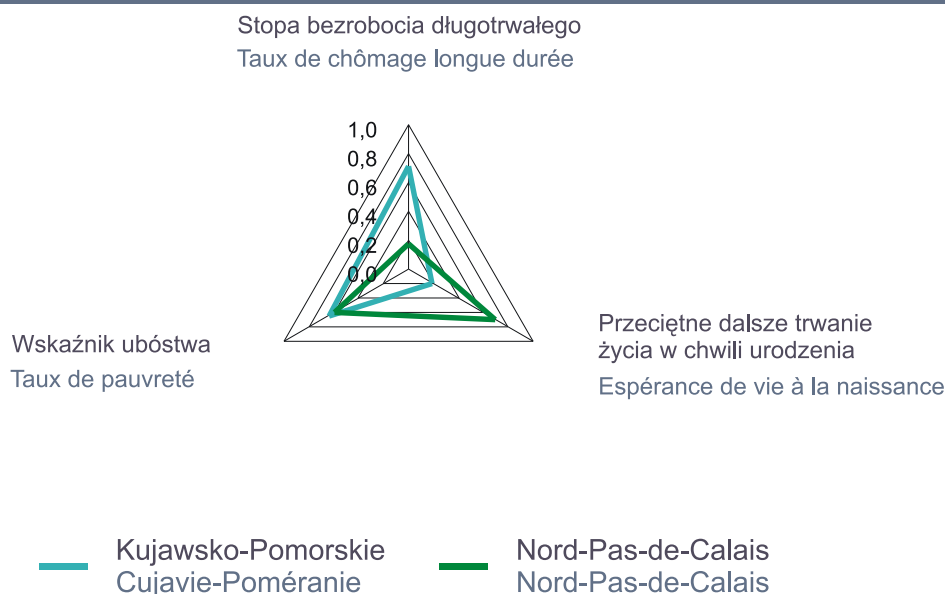
Les autres classes sont plus nuancées. Par exemple, la classe B regroupe des régions de la Pologne et de la République Tchèque, au sein desquelles le taux de chômage de longue durée est très faible (1,5%), le taux de pauvreté est le plus faible (9%) mais l'espérance de vie reste faible également (77 ans). S'oppose à cette classe, la classe G composée des régions du sud de l'Italie, d'Espagne et de Grèce, où le taux de chômage de longue durée est très élevé (7,3%), le taux de pauvreté est le plus élevé (32,5%) mais où l'espérance de vie est élevée (81 ans).

Les classes D, E et F suivent la même logique, elles regroupent chacune des régions pour lesquelles deux indicateurs sur trois sont proches de la moyenne européenne, et le dernier présente des difficultés. La classe D est composée des régions de l'est de l'Allemagne, du nord de la France et de Languedoc-Roussillon qui concentrent des difficultés sur un fort taux de chômage de longue durée (6,7%). La classe E comprend le nord de l'Angleterre, le sud de l'Espagne et la Grèce qui ont un fort taux de pauvreté (24,7%). La classe F est composée de régions de Pologne, Hongrie, Roumanie et Bulgarie, qui affichent une espérance de vie faible (75 ans).

Au sein des classes D et F se trouvent respectivement les régions du Nord-Pas-de-Calais et de Cujavie-Poméranie. Elles sont représentatives de leur classe pour les indicateurs de niveau de vie avec chacune des espérances de vie légèrement plus élevées.

Rysunek 23. Pozycja województwa kujawsko-pomorskiego i Nord-Pas-de-Calais według kryteriów społeczno-demograficznych

Graphique 23 : Position de la Cujavie-Poméranie et du Nord-Pas-de-Calais selon les critères socio-démographiques

źródło: Eurostat.
source : Eurostat.